

Raadsvoorstel

Onderwerp **Economische Agenda 2015-2019**

Registratienr. 4474372 Steller/telnr. M. Hansens/ 8946 Bijlagen 4

Classificatie

Vertrouwelijk (bij gebruik van persoonsgegevens)

Portefeuillehouder

Joost van Keulen

Raadsc commissie

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de Economische Agenda 2015-2019 vast te stellen;
- II. het Economische programma G-Kwadraat 2015-2019 vast te stellen;
- III. kennis te nemen van het Akkoord 3.0: Groningen, City of Talent 2020;
- IV. bij de begroting 2015 een besluit te nemen over invulling van de financiële middelen voor de uitvoering van de economische agenda in 2015.

Samenvatting

Samen met onze partners werken we de komende jaren aan de Economische Agenda 2015-2019. Deze kenmerkt zich door een andere manier van samenwerken. In deze samenwerking gaat het om een open houding van de gemeente. Een gemeente die open staat voor nieuwe ideeën en initiatieven en waarbij de behoeften van bedrijven nl samenwerken, innoveren en profileren als werkwijze in het programma hebben geïntegreerd.

De Economische Agenda bestaat uit drie onderdelen: het nieuwe economische programma G-Kwadraat 2015-2019, het Akkoord van Groningen 3.0 en het Convenant Ondernemend Groningen.

Samenwerken komt terug in de titel van het economisch programma G-Kwadraat. Met G-Kwadraat bouwen we voort op de sterke naam van G-Kracht en staat het kwadrateren voor de extra economische impuls die door het samenwerken tot stand komt.

In G-Kwadraat continueren we de strategische thema's van G-Kracht: Internationale Kennisstad, Aantrekkelijke Stad en Bedrijvige stad. G-Kwadraat onderscheidt zich van zijn voorganger door de andere werkwijzen samenwerken, innoveren en profileren. Daarmee dragen we bij aan één doel, meer werk in Groningen.

De partners van het Akkoord van Groningen hebben in het Akkoord 3.0 aangegeven de samenwerking krachtig voort te zetten om Groningen als internationale Kennisstad en centrum van innovatie steviger neer te zetten. De Akkoordpartners willen samen met andere strategische partners de bijzondere kwaliteiten van Groningen op het gebied van kennis, innovatie en werkgelegenheid optimaal profileren. In het Akkoord 3.0 willen de partners het innovatieve bedrijfsleven actiever bij de Akkoordsamenwerking betrekken. Het delen van kennis, het gezamenlijk investeren in projecten, een gezamenlijke profilering van Groningen als innovatiestad en het participeren in Europese projecten zijn hierin rode draden.

Als laatste bereiden we het Convenant Ondernemend Groningen voor die we samen met ondernemers in het najaar gaan tekenen. In het convenant leggen we vast hoe we verder gaan samenwerken, wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe de kosten verdeeld gaan worden. Op deze wijze betrekken we het bedrijfsleven en de kennisinstellingen bij de grootste opgaven voor de komende jaren, werkgelegenheid stimuleren in Groningen.

Aanleiding en doel

Eind 2014 loopt het economisch programma G-Kracht af. Daarom werken we samen met onze partners aan een Economische Agenda voor de stad en regio. De Economische Agenda is een kader waarin we op een andere manier willen samenwerken en daarmee de economische basis willen versterken om werkgelegenheid te stimuleren en zo het verlies aan banen willen terugdraaien.

Anders samenwerken wordt gekenmerkt door een open houding vanuit de gemeente naar onze partners waarbij we meer ruimte bieden voor nieuwe ideeën en initiatieven uit het bedrijfsleven. De gemeente zorgt ervoor dat deze ideeën en initiatieven daadwerkelijk mogelijk worden gemaakt. “Wij weten wat goed voor u is” behoort met de komst van de Economische Agenda tot het verleden.

Samen met het bedrijfsleven en de kennisinstellingen geven we de komende jaren invulling aan de Economische Agenda. Deze agenda staat voor deze andere manier van samenwerken. Dit komt tot uitdrukking in drie vormen: anders samenwerken met het bedrijfsleven, intensiever samenwerken met de regio en anders samenwerken binnen de gemeentelijke organisatie.

Tijdens verschillende bijeenkomsten van het Economisch Platform van de regio Groningen-Assen hebben we drie werkwijzen meegekregen die voor ondernemers van belang zijn. Deze werkwijzen zijn representatief voor de samenwerking in de Economische Agenda. Het gaat om:

Samenwerken, innoveren en profileren.

- **Samenwerken** wordt steeds belangrijker en verloopt via netwerken. Dat zien we ook in de regio en over de grenzen. De huidige economische ontwikkelingen worden steeds meer bepaald door deze netwerken en de mate waarin ondernemers, kennisinstellingen en overheid elkaar kunnen vinden en versterken.
- Door te **innoveren** kunnen bedrijven beter en sneller inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Het stimuleren van nieuwe dwarsverbanden en het en delen van kennis zijn daarbij belangrijke voorwaarden. Het gaat erom de juiste kennis te ontsluiten en ervoor te zorgen dat deze bij de juiste partijen terecht komt.
- De bekendheid van de rest van Nederland en het buitenland met de vele vernieuwende, innovatieve bedrijven en ontwikkelingen in het Noorden kan flink worden verbeterd. Dat is ook noodzakelijk voor onze concurrentiepositie en acquisitie. Via **profileren** kan onze kracht duidelijker naar voren worden gebracht.

De Economische Agenda bestaat uit drie programmaonderdelen:

1. Het **Convenant Ondernemend Groningen**: in navolging van de ondertekening van de intentieverklaring in februari werken we aan een convenant waarin we de onderlinge samenwerking verstevigen, nader afspraken maken over rolverdeling en het delen van verantwoordelijkheden waaronder financiën.
2. Het **Akkoord van Groningen 3.0; Groningen City of Talent 2020**: in dit akkoord bevestigen de partners het belang van de onderlinge samenwerking en leggen zij vast deze geïntensiveerd voort te zetten voor de periode 2015-2019.
3. In het **economisch programma G-Kwadraat 2015-2019** werken we de andere manier van samenwerking uit in drie strategische thema's waarbinnen samenwerken, innoveren en profileren als werkwijze uit de economische agenda is meegenomen en is zowel inhoudelijk als in samenwerking verbonden met beide onderdelen uit de economische agenda.

G-Kwadraat verbetert het vestigingsklimaat en stimuleert daarmee de werkgelegenheid. Dat doen we door in te zetten op drie strategische thema's:

1. **Internationale Kennisstad**: zetten we in op het stimuleren van de internationale kenniseconomie door het maken van (internationale) verbindingen en te zorgen voor een innovatief klimaat zodat meer innovaties en valorisaties tot stand komen. Daarom zetten we in op sectoren zoals energie, healthy ageing, ICT en de creatieve industrie.
2. **Aantrekkelijke Stad**: werken aan een stad die bezoekers, toeristen, zakenmensen, studenten, kenniswerkers en nieuwe bedrijvigheid weet aan te trekken en bestaande aan zich weet te binden.
3. **Bedrijvige Stad**: zorgen we voor een optimaal ondernemers- en vestigingsklimaat die letterlijk en figuurlijk ruimte biedt aan bestaande bedrijven en aan nieuwe werkgevers en ondernemers om te ontstaan en te groeien.

In de uitwerking van de drie thema's komen de werkwijzen samenwerken, innoveren en profileren elke keer terug.

Doel van het economisch programma G-Kwadraat 2015-2019:

Missie:
Samen met onze partners werken wij aan een duurzame ontwikkeling van onze economie.

Eén doel: Werkgelegenheid

Ambitie:
Wij streven ernaar de werkgelegenheid zo snel mogelijk terug te brengen naar het niveau van voor de crisis: naar 135 duizend werkzame personen.
Onze extra ambitie: we willen eind 2019 hebben bereikt dat 137.500 personen werkzaam zijn.

Visie:
Werk creëren kunnen we als gemeente niet. Daar hebben we anderen bij nodig, te beginnen met ondernemers en werkgevers. Want banen worden vooral gecreëerd door ondernemers.
Daarom stimuleren wij het ondernemersklimaat en de economische dynamiek zodat ondernemers kunnen groeien en er nieuwe bedrijvigheid ontstaat of wordt aangetrokken. Dat doen wij via de volgende drie lijnen: (1) het stimuleren van kansrijke sectoren, (2) het versterken van het ondernemerschap in het MKB en (3) het ondersteunen van innovatieve ontwikkelingen bij de kennisinstellingen en in de regio.

Om de onderlinge samenhang te benadrukken bieden we u als één pakket aan de Economische Agenda aan met het economische programma G-Kwadraat en het Akkoord van Groningen 3.0. De Economische Agenda en G-Kwadraat is ter vaststelling, het Akkoord van Groningen hebben we als bijlage meegestuurd. Ondertekening van het Convenant Ondernemend Groningen volgt in het najaar.

Kader

Naast het bedrijfsleven hebben we de leden van de raadscommissie Werk en Inkomen "aan de voorkant" van het beleidsproces betrokken bij de Economische Agenda en het nieuwe Economische Programma G-Kwadraat. Zo hebben wij vorig jaar een tweetal informele sessie georganiseerd en hun input meegenomen. Afgelopen februari heeft u van ons een notitie ontvangen waarin wij de contouren hebben geschetst van het nieuwe economische programma. Nauwe afstemming hebben we gezocht met het programma Internationalisering, het Akkoord van Groningen en het programma ruimtelijke economie.

Voor het onderdeel arbeidsmarkt weten de accountmanagers elkaar steeds beter te vinden en komen op beleidsniveau de lijnen samen in het MT-Arbeidsmarkt.

Zoals ook in het coalitieakkoord 2014-2019 staat aangegeven vormt de ontwikkeling van werkgelegenheid één van de belangrijkste opgaven voor de komende jaren. Met de Economische Agenda zoeken we zowel extern als intern de verbindingen zodat we bijdragen aan het stimuleren van werkgelegenheid.

Argumenten en afwegingen

Zie aanleiding en doel.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

Het bedrijfsleven is nauw betrokken geweest bij het tot stand komen van de Economische Agenda en het economisch programma G-Kwadraat.

In 2012 heeft onderzoeksbureau Nieuwbeeld de economie in Noord-Nederland bestudeerd. De gesignaleerde ontwikkelingen en hun aanbevelingen hebben we gedeeld in het Economisch Platform van de Regio Groningen-Assen. Dit heeft geleid tot de drie werkwijzen die we in de Economische Agenda en in G-kwadraat hebben verwerkt. Verder bevestigen het onderzoek en onze partners uit het bedrijfsleven en de kennisinstellingen dat de strategische thema's van G-Kracht nog actueel zijn. Tevens hebben we inspiratie gehaald uit het Let's Gro festival en uit onze dagelijkse contacten met bedrijven en instellingen.

Met de ondertekening van de intentieverklaring afgelopen februari hebben we de eerste stap gezet naar het door ontwikkelen van de onderlinge samenwerking. In nauw overleg met het Overleg Bedrijvenparken Groningen (OBG) en de verschillende bedrijventerreinverenigingen, MKB Noord en VNO-NCW, bekrachtigen we deze samenwerking met het Ondernemersconvenant.

Tijdens de zomermaanden hebben we de Economische Agenda 2015-2019 en het economisch programma G-Kwadraat teruggekoppeld aan het bedrijfsleven. Wij informeren u via een raadsbrief over de opgehaalde reacties.

Financiële consequenties

In het coalitieakkoord "Voor de verandering" heeft ons college voorgesteld jaarlijks 2,5 mln. euro structureel beschikbaar te stellen voor de intensivering van de inzet op economie. In het financieel meerjarenbeeld 2015-2018 hebben wij voorgesteld deze structureel te dekken binnen de extra middelen voor het economisch programma. Bij de begroting 2015 zal ons college uw raad voorstellen dit bedrag beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de Economische Agenda in 2015, het economisch programma G-Kwadraat, het Akkoord 3.0: Groningen, City of talent 2020 en het Ondernemersakkoord. Aangezien G-Kwadraat een programma op hoofdlijnen is zal verdere invulling gedurende de looptijd samen plaatsvinden met het bedrijfsleven.

Overige consequenties

Geen.

Vervolg

Wij zullen u ieder jaar een jaarplan doelen en daarbij behorende middelen voorleggen, een en ander opgesteld in overleg met de omgeving, waaronder de ondernemers. Daarnaast leggen wij via de gemeenterekening jaarlijks verantwoording af.

Voor G-Kwadraat monitoren wij onze hoofddoelstelling, het stimuleren van werkgelegenheid via het aantal werkzame personen in de stad. Dit wordt gedaan via de Vestigingenenquête die jaarlijks door O&S Groningen wordt uitgevoerd.

Daarnaast hebben we bij de uitwerking van de strategische thema's aan elk thema 2-3 indicatoren gekoppeld. Deze zullen wij jaarlijks monitoren. Een paar indicatoren houden we om de 2 jaar bij. De indicatoren geven vooral zicht op het functioneren van de lokale economie en niet zozeer op de vraag hoe succesvol het gemeentelijke economische beleid is. Dit wordt immers door een veelheid van actoren beïnvloed en kan niet geïsoleerd worden gemeten. De indicatoren geven wel aan of het goed gaat of niet en of bijsturing nodig is.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

Economische Agenda 2015-2019

Samen anders werken staat centraal in de Economische agenda. Dit betekent een open agenda met ruimte voor ideeën en initiatieven uit het bedrijfsleven. De gemeente is meer faciliterend en zorgt ervoor dat verandering en vernieuwing ook daadwerkelijk mogelijk worden gemaakt. Samenwerken gaan we op een andere manier doen vanuit het gedeelde besef dat we een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid dragen voor het stimuleren van de economie. Dit doen we zowel met het bedrijfsleven als met de regio en binnen de gemeentelijke organisatie.

1. Anders samenwerken met bedrijfsleven

We werken een aan dienstbare gemeente die **uitnodigender** te werk gaat. Een gemeente die stimuleert, uitnodigt, verbindt en die ook slimmer organiseert. We gaan de ingezette ontwikkelingen in die richting de komende periode dan ook versterken. We borduren voort op de ervaringen die we opdoen bij de pilot op Westpoort met een flexibeler, vraaggerichter beleid. Ook nodigen we het bedrijfsleven in winkelstraten nadrukkelijk uit voor experimenten met initiatieven die de straten verlevendigen.

Via het uitwerken en ondertekenen van het **Convenant Ondernemend Groningen** willen we de verdergaande samenwerking met het bedrijfsleven concretiseren. Werkgevers nemen steeds meer initiatieven, terwijl de gemeente in toenemende mate ruimte geeft, verbindingen legt en faciliteert. Via het convenant willen we in gezamenlijkheid stappen maken, zodat krachten en middelen worden gebundeld en ontwikkelingen van de grond komen die bijdragen aan de werkgelegenheid.

Het anders samenwerken vinden we terug in het economisch programma. G-kwadraat is **geen dichtgetimmerd programma**. Het is een flexibel programma op hoofdlijnen waarbij wij nadrukkelijk ruimte open laten aan ondernemers om te komen met initiatieven en we zo gezamenlijk kunnen inspelen op actuele, kansrijke ontwikkelingen ter versterking van het ondernemersklimaat en de werkgelegenheid.

2. Intensiever samenwerken met regio

Het is noodzakelijk actiever de verbinding op te zoeken met de regio. Stad en regio zijn sterk van elkaar afhankelijk. Het **regionale schaalniveau** vormt steeds meer de basis voor het economisch beleid. Het is dus noodzaak steeds meer samen te werken met onze partners in de regio zoals de NG4, de regio Eemsdelta en de regio Groningen-Assen (zoals we als centrumgemeente ook al doen op het terrein van de arbeidsmarktproblematiek). Ook over de grens neemt het belang van samenwerking met onze Duitse partnersteden toe. Deze regionale verbondenheid is onder meer van belang om te kunnen inspelen op de Europese programma's ESF, Interreg en Horizon 2020.

3. Intern anders samenwerken

De gemeente wil een omslag maken naar een organisatie die meer 'economie-minded' is. Dat gaan we doen via het opstellen van een **Programma Economie en Werk**, waarin de 'binnenkant' van met elkaar samenhangende thema's (zoals economie, kennis, arbeidsmarkt, ruimtelijke economie en vergunningverlening) wordt georganiseerd.

Ook werken we aan een steviger **interne positie** van de afdeling Economische Zaken. We zullen de cultuur binnen de gemeentelijke organisatie helpen veranderen naar een organisatie die faciliteert vanuit een coöperatieve grondhouding.

Werkwijzen van de Economische Agenda

In de economische agenda zijn drie werkwijzen van belang. Deze werkwijzen geven de behoeften weer van ondernemers en zijn tijdens bijeenkomsten van het Economisch Platform van de Regio Groningen-Assen aan ons meegegeven. De werkwijzen die nadrukkelijk aandacht verdienen zijn:

samenwerken – innoveren – profileren

- **Samenwerken** wordt steeds belangrijker en verloopt via netwerken. Dat zien we ook in de regio en over de grenzen. De huidige economische ontwikkelingen worden steeds meer bepaald door deze netwerken en de mate waarin ondernemers, kennisinstellingen en overheid elkaar kunnen vinden en versterken.
- Door te **innoveren** kunnen bedrijven beter en sneller inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Het stimuleren van nieuwe dwarsverbanden en het en delen van kennis zijn daarbij belangrijke voorwaarden. Het gaat erom de juiste kennis te ontsluiten en ervoor te zorgen dat deze bij de juiste partijen terecht komt.
- De bekendheid van de rest van Nederland en het buitenland met de vele vernieuwende, innovatieve bedrijven en ontwikkelingen in het Noorden kan flink worden verbeterd. Dat is ook noodzakelijk voor onze concurrentiepositie en acquisitie. Via **profileren** kan onze kracht duidelijker naar voren worden gebracht.

In de uitwerking van het economisch programma G-Kwadraat komen deze drie werkwijzen telkens apart terug als onderdeel van de drie strategische thema's.

Waar staat het economisch programma G-Kwadraat?

G-kwadraat is een onderdeel van de economische agenda van de stad. Die economische agenda kent drie onderdelen:

- In het **Convenant Ondernemend Groningen** maken het bedrijfsleven en de gemeente afspraken over verdergaande samenwerking waarbij zij samen verantwoordelijkheid nemen voor het versterken van het economisch klimaat en de werkgelegenheid.

- In **Het Akkoord van Groningen 3.0** geven de kennisinstellingen en de gemeente aan dat zij Groningen als internationaal kennisknooppunt en centrum van innovatie intensiever samen gaan profileren en versterken.
- **G-kwadraat** is het economisch uitvoeringsprogramma voor de periode 2015-2019, dat qua inhoud en aanpak nauw verbonden is met het Convenant en Het Akkoord

G-Kwadraat

G-kwadraat is een voortzetting van G-kracht, het vorige economische programma 2010-2014. Alle partijen die we geconsulteerd hebben zijn het erover eens dat de hoofdlijnen van G-kracht voortgezet moeten worden. G-kwadraat verschilt vooral in de andere aanpak die we in de economische agenda hebben aangekondigd en de daarmee samenhangende werkwijzen.

Voortzetten hoofdlijnen in G-kwadraat

Op aangeven van het regionale bedrijfsleven continueren we onze inzet op de strategische thema's.

- Met **internationale kennisstad** zetten we in op het bevorderen van innovatieve, kennisintensieve sectoren zoals energie, healthy ageing, ICT en de creatieve industrie.
- Met **aantrekkelijke stad** werken we aan een stad die bezoekers, toeristen, zakenmensen, studenten, kenniswerkers en nieuwe bedrijvigheid weet aan te trekken en bestaande aan zich weet te binden.
- Met **bedrijvige stad** werken we aan een goed ondernemings- en vestigingsklimaat. Immers: als we willen dat er meer banen komen, dan moeten we ook zorgen dat werkgevers hier een goede plek hebben en uitstekend worden geholpen door de gemeente.

Wat willen wij met G-kwadraat bereiken?

Missie:

Samen met onze partners werken wij aan een duurzame ontwikkeling van onze economie.

Eén doel: Werkgelegenheid

Ambitie:

Wij streven ernaar de werkgelegenheid zo snel mogelijk terug te brengen naar het niveau van voor de crisis: naar 135 duizend werkzame personen.

Onze extra ambitie: we willen eind 2019 hebben bereikt dat 137.500 personen werkzaam zijn.

Visie:

Werk creëren kunnen we als gemeente niet. Daar hebben we anderen bij nodig, te beginnen met ondernemers en werkgevers. Want banen worden vooral gecreëerd door ondernemers.

Daarom stimuleren wij het ondernemersklimaat en de economische dynamiek zodat ondernemers kunnen groeien en er nieuwe bedrijvigheid ontstaat of wordt aangetrokken. Dat doen wij via de volgende drie lijnen: (1) het stimuleren van kansrijke sectoren, (2) het versterken van het ondernemerschap in het MKB en (3) het ondersteunen van innovatieve ontwikkelingen bij de kennisinstellingen en in de regio.

Menskracht, middelen en verantwoording

Om samen met het bedrijfsleven te kunnen werken aan het creëren van meer arbeidsplaatsen zijn voldoende menskracht en uitvoeringsgeld nodig.

In het coalitieakkoord heeft het college voorgesteld jaarlijks 2,5 miljoen euro structureel beschikbaar te stellen voor het onderdeel Economie, kennisprojecten en jeugdwerkloosheid. Daarvan is naar verwachting 2 miljoen euro gereserveerd voor G-Kwadraat, waarbij we denken van dat bedrag tenminste 300 duizend euro in te zetten als cofinanciering in het kader van het Convenant Ondernemend Groningen. De gemeenteraad stelt de middelen definitief vast bij de behandeling van de Gemeentebegroting in november 2014.

Jaarlijks leggen wij verantwoording af over de resultaten van het economisch programma G-kwadraat. Dat doen wij in de Gemeenterekening.

G-Kwadraat

Economisch programma

2015-2019

Samen werken aan werk

Juni 2014

Voorwoord

Groningen is de economische motor van Noord-Nederland en een internationale kennisstad van betekenis. Dat brengt verantwoordelijkheid met zich mee, maar biedt ook geweldige economische kansen. Samenwerken met het bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen is daarbij cruciaal.

Samen met Het Akkoord van Groningen 3.0 en het Convenant Ondernemend Groningen vormt G-Kwadraat de Economische Agenda 2015-2019 voor de stad. Die economische agenda markeert voor mij heel expliciet een andere manier van samenwerken met het bedrijfsleven. In deze samenwerking staat de gemeente open voor nieuwe ideeën en initiatieven. “Wij weten wat goed voor u is” behoort met de komst van de Economische Agenda tot het verleden. We gaan uit van gezamenlijke kansen waarbij het initiatief steeds meer vanuit het bedrijfsleven komt. Uiteindelijk willen we zelfs toe naar een model van gezamenlijke sturing. We intensiveren de samenwerking met de regio en gaan de gemeentelijke organisatie wat meer ‘economie-minded’ maken.

Samenwerken komt terug in de titel van het economisch programma. G-Kwadraat bouwt voort op de sterke naam van G-Kracht en het kwadrateren staat voor de extra economische impuls die door het samenwerken tot stand komt.

In G-Kwadraat zetten we de hoofdlijnen van het voorgaande programma G-Kracht voort. Maar we gaan ook echt dingen anders doen. De gemeente heeft niet alleen een open houding, maar geeft letterlijk en figuurlijk meer ruimte, stimuleert vernieuwing en innovatie, legt verbindingen en faciliteert. Samenwerken, innoveren en profileren zijn de werkwijzen in het programma. Speciaal stimuleren we innovatie binnen het MKB in navolging van het advies van de SER Noord-Nederland.

Samenwerken schept een gedeelde verantwoordelijkheid met het bedrijfsleven en de kennisinstellingen voor economische en maatschappelijke uitdagingen. Dit is nodig om antwoord te geven op een van de belangrijkste opgaven voor de komende jaren: het creëren van banen. Deze worden vooral gecreëerd door werkgevers en ondernemers. Het is niet meer dan logisch dat zij de koppositie pakken in ons peloton.

Namens het voltallige college spreek ik hierbij graag mijn dank uit aan alle ondernemers, werkgevers, bedrijvenverenigingen, kennisinstellingen en samenwerkingspartners voor de samenwerking bij de totstandkoming van dit economische programma. Ik noem hier in het bijzonder het Overleg Bedrijvenparken Groningen (OBG) en het Economisch Platform van de Regio Groningen-Assen. Ik ben ervan overtuigd dat onze frisse, steeds verdergaande samenwerking zal leiden tot concrete resultaten bij de duurzame ontwikkeling van onze economie. En tot banen, natuurlijk.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Joost van Keulen

Wethouder Economie, Innovatie en Internationale handel

Inhoudsopgave

Voorwoord

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 - Introductie

- 1.1 Aanleiding
- 1.2 Economische agenda voor de stad
- 1.3 Missie
- 1.4 Doelstelling
- 1.5 Ambitie en uitgangspunten

Hoofdstuk 2 - Uitwerking economisch programma G-Kwadraat

- 2.1 Internationale kennisstad
- 2.2 Aantrekkelijke stad
- 2.3 Bedrijvige stad

Conclusie

Bijlage 1: Resultaten G-Kracht 2010-2013

Bijlage 2: Trends & Ontwikkelingen

Hoofdstuk 1 - Introductie

In het coalitieakkoord van de gemeente Groningen gaven wij al aan dat we met name zoeken naar mogelijkheden om het ondernemersklimaat verder te versterken. G-Kwadraat is het nieuwe economische programma voor de periode 2015 tot en met 2019 waarmee we die versterking inzetten. In dit economische beleidsplan worden onze ambities op het gebied van een duurzame ontwikkeling van onze economie weergegeven. Het creëren van werk is het belangrijkste doel waarop we samen met onze partners willen inzetten, vandaar ook de ondertitel van dit economische programma 'Samen werken aan werk'.

Met G-Kwadraat faciliteren we een zo goed mogelijk ondernemersklimaat en economische dynamiek voor werkgevers en ondernemers, zodat zij zich kunnen ontwikkelen en er nieuwe bedrijvigheid ontstaat. Dit is de basis voor economische ontwikkeling en dus werkgelegenheid. Daardoor kunnen meer mensen aan het werk en daar wordt uiteindelijk iedereen beter van.

1.1 Aanleiding

De gemeente Groningen heeft in de afgelopen jaren een mooie economische ontwikkeling doorgemaakt. Met de grote aantallen studenten en jonge onderzoekers zijn we een echte City of Talent, het bedrijfsleven rendeert goed en de speerpuntsectoren energie en healthy ageing zijn gebaseerd op reëel aanwezige economische dragers. Het beeld van groei is vanaf 2009 eerst gestabiliseerd en daarna omgedraaid in een lichte daling van de werkgelegenheid. Anno 2014 staat de arbeidsmarkt behoorlijk onder druk. Gezien het zwakke herstel van de economie en het na-ijl effect zal de noordelijke werkloosheid in 2015 verder stijgen, tot naar schatting 12 procent in onze provincie. Dat is hoger dan het Nederlands gemiddelde van 9,5 procent.

Structurele zorgen voor de noordelijke arbeidsmarkt zijn: een dalende beroepsbevolking en een groot aantal mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. De verwachting is dat het verlies aan banen nog verder oploopt. Veel Groningse bedrijven zitten ruim in het personeelsbestand en eind 2013 verwachtte een kwart van de bedrijven deze omlaag te moeten brengen. Ook de vele publieke en semi-publieke organisaties in de stad hebben zonder uitzondering te maken met teruglopende financiële middelen en verlies aan arbeidsplaatsen.

Het structureel versterken van de werkgelegenheid, het behouden van bestaande arbeidsplaatsen en het aan de slag helpen van een groeiende groep werkzoekenden, behoren tot de belangrijkste opgaven waar we als gemeente en regio de komende jaren voor staan. Dat kunnen we niet alleen als gemeente. Het vraagt inzet, creativiteit en samenwerking van alle betrokkenen: burgers, bedrijven, instellingen en overheden, zowel in de stad als in de regio.

In gesprek met ondernemers, werkgevers, bedrijvenverenigingen, samenwerkingspartners en kennisinstellingen werken we mede daarom aan een gezamenlijke Economische Agenda. Een open agenda die erop gericht is kansen te verzilveren zodra deze zich voordoen. Alleen zo kunnen we de economische en daarmee ook sociale basis van de stad versterken.

Vanwege deze aanpak is G-Kwadraat geen dichtgetimmerd programma. Het is een flexibel programma op hoofdlijnen waarbij we nadrukkelijk ruimte laten aan ondernemers om te komen met initiatieven en waarbij we ook ruimte open laten om te kunnen inspelen op actuele, kansrijke ontwikkelingen. Samen met onze partners geven we nader invulling aan het programma met concrete projecten die zijn gericht op versterking van de economie en de werkgelegenheid.

1.2 Economische Agenda voor de stad

De Economische Agenda voor de stad staat voor een andere manier van samenwerken. Samen anders werken wordt gekenmerkt door een open houding van de gemeente naar onze partners waarbij meer ruimte wordt geboden voor nieuwe ontwikkelingen en ideeën van het bedrijfsleven. De gemeente zorgt ervoor dat de ideeën en initiatieven ook werkelijk van de grond kunnen komen. Anders samenwerken doen we met het bedrijfsleven, met onze partners in de regio maar ook binnen onze gemeentelijke organisatie. Daarbij hebben we drie werkwijzen geïntegreerd in de Economische Agenda. Het gaat om *samenwerken*, *innoveren* en *profileren*. Dit zijn de behoeften van werkgevers die tijdens bijeenkomsten van het Economisch Platform aan ons zijn meegegeven.

G-Kwadraat is één van de drie onderdelen van de economische agenda voor de stad waar bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden in regionaal verband gezamenlijk invulling aan geven. Deze economische agenda bestaat naast G-Kwadraat uit het Akkoord van Groningen en het Convenant Ondernemend Groningen.

a. *Convenant Ondernemend Groningen*

Als vervolg op de intentieverklaring die de gemeente begin 2014 heeft ondertekend met de bedrijventerreinverenigingen, VNO-NCW en MKB Noord, wordt in het najaar van 2014 een Ondernemersakkoord gesloten. De samenwerking moet werkende weg uitmonden in concrete projecten en acties.

b. *Het Akkoord van Groningen 3.0*

Het Akkoord van Groningen is het strategische samenwerkingsverband van de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen, het Universitair Medisch Centrum Groningen en de gemeente Groningen. In het nieuwe 'Het Akkoord 3.0: Groningen

City of Talent 2020' geven de partners aan de samenwerking te willen intensiveren in de periode 2015-2019. Daarmee willen de partners de bijzondere positie van de stad en regio Groningen als internationaal kennisknooppunt en centrum van innovatie gezamenlijk profileren, uitbreiden en verder versterken.

c. G-Kwadraat

Het economisch uitvoeringsprogramma van de gemeente Groningen voor de periode 2015 tot en met 2019 is zowel inhoudelijk als in de samenwerking nauw verbonden met het Ondernemersakkoord en Het Akkoord van Groningen.

Dit economische beleidsplan gaat verder uitsluitend over G-Kwadraat.

1.3 Missie

Missie:

Samen met onze partners werken wij aan een duurzame ontwikkeling van onze economie.

In onze missie benadrukken we twee aspecten:

Samenwerken met werkgevers en een *duurzame economische ontwikkeling*.

We dragen immers samen verantwoordelijkheid voor het stimuleren van de economie van de stad en de regio. In gezamenlijkheid kunnen we meer bereiken dan alleen.

Daarnaast streven we naar een duurzame ontwikkeling van onze economie. Dit betekent dat we rekening willen houden met:

- Een economische ontwikkeling die ten goede komt aan het bedrijfsleven en die zich vertaalt in economische groei en werkgelegenheids groei waarvan iedereen kan profiteren;
- een economisch ontwikkeling die rekening houdt met toekomstige generaties;
- en bij voorkeur een groei die ook op de langere termijn houdbaar is.

1.4 Doelstelling

Met G-kwadraat streven we naar een stijging van de werkgelegenheid eind 2019. Dat is nodig omdat de werkgelegenheid door de crisis sterk is afgenomen. De vooruitzichten voor herstel zijn er, maar nog altijd erg broos.

De gemeente wil het economische klimaat in de stad en de regio zodanig versterken dat werkgevers en ondernemers hun organisaties verder kunnen ontwikkelen waardoor werkgelegenheid behouden blijft en zelfs kan toenemen. Zij zijn immers de belangrijkste motor voor economische ontwikkeling. Daarnaast gaat het er ook om de economische basis goed op orde te houden, 'werkgelegenheidsfit' te houden, waardoor we als stad snel kunnen meeliften op nieuwe economische ontwikkelingen.

Eén doel: Werkgelegenheid

1.5 Ambitie en uitgangspunten

We streven ernaar de werkgelegenheid zo snel mogelijk weer op het oude niveau van voor de crisis terug te brengen, namelijk naar 135 duizend werkzame personen. Als extra ambitie willen we eind 2019 het aantal van 137.500 werkzame personen hebben bereikt.

Dat is een zeer ambitieus doel, zeker na de terugval van werkgelegenheid in 2013. De gevolgen van de langdurige economische recessie zullen de komende jaren nog na-ijlen en het voorzichtige economisch herstel van de afgelopen maanden zal zich de komende jaren verder moeten ontwikkelen. Daarbij gaan we ervan uit dat de stad de komende jaren geleidelijk blijft groeien. In 2020 zal de stad Groningen meer dan 200 duizend inwoners hebben¹. Daarbij is sprake van een nieuwe ontwikkeling: de werkgelegenheid groeit niet langer mee met de economische groei. De werkgelegenheidsgroei van de afgelopen jaren is vooral het gevolg geweest van de groei van het aantal kleine banen (parttime, uitzendbanen, zzp)². Het totale arbeidsvolume stijgt daarmee niet, zodat er sprake is van een 'jobless growth'.

Als we rekening houden met deze nieuwe inzichten, komen we uit op een prognose van bijna 131 duizend banen begin 2020³. Zonder extra inzet, zal de werkgelegenheid dus verder terugvallen. Daarom vormt het structureel versterken van de Groningse economie om daarmee de werkgelegenheid voor de komende periode te stimuleren, de belangrijkste opgave voor de komende jaren.

We hebben adviesbureau NieuwBeeld⁴ gevraagd een analyse uit te voeren van onze economie, gebaseerd op een 'economisch profiel' van Groningen. Mede op basis van die analyse komen wij tot de volgende uitgangspunten voor G-Kwadraat:

a. Voortzetten strategische thema's

De strategische thema's van het voorgaande economische programma zetten we voort. Deze zijn nog actueel en hebben een stevige, reële basis. Daarom continueren we onze inzet op internationale kennisstad, blijven we inzetten op een aantrekkelijke stad en stimuleren en faciliteren we onze werkgevers via bedrijvige stad zodat zij een goed klimaat hebben om te ondernemen en er meer werkgelegenheid tot stand kan komen.

b. Ondernemers en werkgevers op kop

De rol van de gemeentelijke overheid verandert. Werkgevers, ondernemers en kennisinstellingen nemen steeds meer initiatief en zien in dat samenwerking iets oplevert.

¹ Bureau Onderzoek en Statistiek, Gemeente Groningen, juni 2013.

² Rienstra Beleidsonderzoek en Beleidsadvies BV, Onderbouwing werkgelegenheidsdoelstelling Economisch programma Gemeente Groningen, april 2014.

³ Idem.

⁴ NieuwBeeld bv te Wichmond in samenwerking met de afdeling Kennis en Economisch Onderzoek van Rabobank Nederland.

Het gaat om samenwerking en co-creatie in de 'triple helix' tussen overheid, kennisinstelling en bedrijven. Steeds vaker zien we dat de samenwerking wordt aangevuld met ervaring uit de maatschappij, ofwel de 'quadruple helix'. De uitdaging zit in het vinden van voldoende organiserend vermogen om in gezamenlijkheid stappen te maken, zodat krachten en middelen worden gebundeld en ontwikkelingen van de grond komen.

c. Vergroot samenwerking met regio

Groningen heeft haar sterke positie mede te danken aan de regio. Dagelijks komen meer dan 65 duizend mensen naar de stad om te werken. Het 'daily urban system' van Noord-Nederland is qua oppervlakte de grootste van Nederland. Regionale samenwerking is ook van belang om in te spelen op Europese subsidieprogramma's zoals het Europees Sociaal Fonds, Interreg en Horizon 2020. Uiteindelijk vormt het regionale schaalniveau steeds meer de basis voor het economisch beleid. Het gaat daarbij om het verbinden van mensen en bedrijven uit de stad en de regio waarbij kennis en innovatievermogen de verbindende factoren zijn.

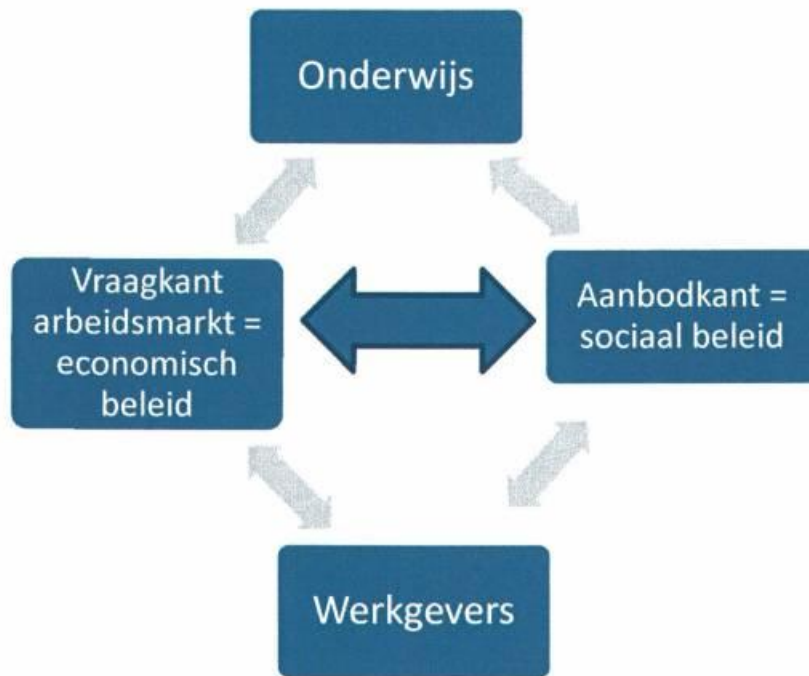
We zoeken steeds meer de regionale samenwerking met onze partners in de regio zoals met de vier grote Noordelijke steden, de NG4, de regio Eemsdelta en de regio Groningen-Assen waar we de komende periode intensiever gaan samenwerken op het thema economie. Dit doen we ook met onze partners vlak over de grens in Duitsland. Deze onderlinge samenwerking willen we verder versterken.

d. Economie en arbeidsmarkt

Op de arbeidsmarkt komen vraag en aanbod van arbeid niet automatisch bij elkaar. Daarvoor is een goede aansluiting tussen het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid nodig.

Via het *economische beleid* werken we aan het verbeteren van deze aansluiting door overheid, werkgevers en onderwijs meer en beter met elkaar te laten samenwerken. In de verbinding naar het onderwijs zien we naast onze contacten met de RUG en de Hanzehogeschool ook een belangrijke rol voor de MBO instellingen en de ROC's in onze stad. Daarbij nemen we de vraagzijde van de arbeidsmarkt als vertrekpunt: de behoeften van werkgevers. Vanuit dat perspectief stimuleren we werkgelegenheid en brengen vraag en aanbod van arbeid dicht bij elkaar en helpen werkzoekenden aan werk.

Het *sociale beleid* is gericht op de aanbodzijde om mensen weer in het arbeidsproces te krijgen en naar betaald werk te laten uitstromen. De gemeente Groningen is centrumgemeente en stimuleert dit proces ook in regionaal verband.

In figuurlijke zin beschouwen wij werkgevers als maatschappelijke aandeelhouders van de gemeente. Zij zijn betrokken bij de ontwikkeling van de economie en daarmee gebaat bij goede facilitering vanuit de gemeente. Andersom doen wij een groter beroep op ondernemers en werkgevers om ons te helpen onze maatschappelijke doelen te bereiken: bestrijding van jeugdwerkloosheid, een plek geven aan mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en het vinden van een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

In G-Kwadraat leggen we via de zogeheten *werkgeversbenadering* verbinding naar de aanbodzijde:

- We gaan in gesprek met het bedrijfsleven, via bedrijfsbezoeken van onze accountmanagers, als onderdeel van acquisitiestrategieën en bij het faciliteren van nieuwe bedrijfsvestigingen. Daarbij zetten we bijvoorbeeld Social Return on Investment (SROI) in. Dat doen we ook bij onze gemeentelijke aanbestedingen.
- We maken afspraken met het bedrijfsleven als onderdeel van het Ondernemersakkoord (convenant). Daarbij kan het gaan om het beschikbaar stellen van stageplaatsen, BBL-plekken, reguliere arbeidsplaatsen maar ook plekken voor mensen met een beperking.
- In overleg met werkgevers kijken we naar de vraagontwikkeling van personeel en maken we waar nodig de verbinding naar het onderwijs, zoals al het geval is bij de Energy Academy en de IT Academy.

e. Investeer in de kenniseconomie

De economie transformeert van laaggekwalificeerde industrie naar hooggekwalificeerde en naar meer kennisintensieve dienstverlening. Verwacht wordt dat de vraag naar laaggekwalificeerde arbeid als gevolg van technologische ontwikkelingen minder wordt. De groeipotentie zit vooral in de ontwikkeling van de kenniseconomie. Door hierin te investeren, door bestedingseffecten en een hogere arbeidsproductiviteit ontstaan er positieve effecten voor laaggeschoolden. Elke nieuwe kennisbaan leidt uiteindelijk tot in totaal 2,3 nieuwe arbeidsplaatsen. Te denken valt aan werkgelegenheid in de

dienstverlening zoals winkelpersoneel, horeca of schoonmaak⁵. Met G-Kwadraat zetten we vooral in op de kenniseconomie om daarmee tevens de werkgelegenheid voor de onderkant van de arbeidsmarkt te stimuleren.

f. Samenwerken, innoveren, profileren

Tijdens de bijeenkomsten van het Economisch Platform van de Regio Groningen-Assen is door de ondernemers aangegeven dat zij behoefte hebben aan drie werkwijzen die nadrukkelijk aandacht verdienen: samenwerken, innoveren en profileren.

Deze werkwijzen maken onderdeel uit van de Economische Agenda en komen terug bij de uitwerking van de drie strategische thema's van G-Kwadraat: Internationale kennisstad, Aantrekkelijke stad en Bedrijvige stad.

⁵ A. Edzes, L. Broersma, J. van Dijk, Economische Transitie van laag opgeleiden, Groningen, Januari 2010, p.24

Hoofdstuk 2 - Uitwerking economisch programma G-Kwadraat

Door in te zetten op de drie strategische thema's *Internationale Kennisstad*, *Aantrekkelijke stad* en *Bedrijvige stad* leveren we een bijdrage aan de onderstaande achterliggende doelen:

- a. Werkgelegenheid behouden of stimuleren. Dienstverlening aan werkgevers staat hierbij voor op.
- b. Netwerkpartners met elkaar in contact brengen om coalities te kunnen vormen voor het stimuleren van de economie, zoals bijvoorbeeld goede projecten met investeerders (*samenwerken*).
- c. Investerings en innovatieve ideeën van netwerkpartners mede lostrekken om zo het economisch klimaat van Groningen, de kenniseconomie en innovatie verder te stimuleren (*innoveren*).
- d. Bezoekers, toeristen, talenten en kenniswerkers aantrekken en/of behouden voor de regio.
- e. Innovatieve bedrijven en vernieuwing (inter)nationaal *profileren*.

Zoals we hebben aangegeven in de Economische Agenda, komen bij de uitwerking van de strategische thema's telkens de volgende drie werkwijzen terug: samenwerken, innoveren en profileren.

2.1 Internationale Kennisstad

De gemeente Groningen wil een levendige, innovatieve en bedrijvige internationale kenniseconomie huisvesten en stimuleren. Als **internationale kennisstad** zorgen we voor een innovatief klimaat zodat meer innovaties en valorisaties tot stand komen, de bedrijvigheid toeneemt en daarmee de werkgelegenheid.

Toelichting

Groningen heeft een goede uitgangspositie voor het verder stimuleren van de kenniseconomie. Dat komt door de aanwezigheid van kennisinstellingen als de Rijksuniversiteit, de Hanzehogeschool, het UMCG, maar ook de studenten en de vele innovatieve bedrijven. We zetten daarom in op het bevorderen van innovatieve, kennisintensieve sectoren. Energie, Healthy Ageing, ICT en de creatieve industrie zijn daarvan voorbeelden.

Doelstelling internationale kennisstad

Het vergroten van de samenwerking, de bedrijvigheid en werkgelegenheid in de kennisintensieve bedrijfssectoren van Groningen.

Indicatoren internationale kennisstad

- Aantal kennisintensieve banen in Groningen
- Het aantal bedrijven dat aangeeft te willen innoveren
- Het aantal bedrijven dat samenwerkt met onze kennisinstellingen

Uitwerking Internationale kennisstad

Samenwerken:

- We stimuleren de kenniseconomie door meer samen te werken, ook met onze internationale partners. De aanwezigheid van kennis is daarvoor een belangrijke motivatie omdat in kennis de basis ligt voor kansen en oplossingen. De gemeente vervult de rol van flexibele en onafhankelijke netwerkpartner om partijen bij elkaar te brengen en de verbinding naar kennisinstellingen te maken.
- Samen met onze partners van het Akkoord van Groningen investeren we in onze samenwerking en willen we Groningen versterken als internationaal kennisknooppunt in Noord-Nederland met een sterk innovatie- en ondernemersklimaat. Een goede bestuurlijke samenwerking is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde zodat we snel kunnen inspelen op marktkansen.
- We zetten verder in op de twee speerpunten Energie en Healthy Ageing. Beide sectoren hebben in Groningen een stevige kennisbasis door onder andere de Healthy Ageing Campus Netherlands, de Energy Academy Europe en een Energy Transition Centre, een proeftuin voor toegepast onderzoek. Met deze kennisbasis hebben beide sectoren in Groningen een stevige potentie om verder te renderen en mogelijkheden voor nieuwe spin-offs.
- We stimuleren de ontwikkelingen op het Zernike Campus zoals het parkmanagement, de kennisuitwisseling en de netwerkvorming voor een grotere verbinding en samenwerking tussen de kennisinstellingen en het bedrijfsleven.

- Met onze internationale contacten en met Duitsland in het bijzonder, wisselen we kennis uit en brengen bedrijven met elkaar in contact waardoor we de onderlinge internationale samenwerking verstevigen.
- In bepaalde sectoren worden hele specifieke beroepen gevraagd waarbij deskundigen uit het buitenland worden gehaald. Met een International Welcome Center North zorgen we ervoor dat deze kenniswerkers snel integreren en zich thuis voelen in Groningen.

Innoveren:

- Het verbinden van de juiste netwerken is van belang om kennis te verspreiden via cross-overs waardoor innovatie wordt gestimuleerd. Nieuwe innovaties krijgen ruimte in onze regio via Living Labs waar nieuwe ontwikkelingen in de praktijk worden getest.
- Groningen wil meegroeien met de ontwikkeling van de kenniseconomie en vormt als universiteitsstad met veel jonge mensen een interessante plek voor nieuwe kennisintensieve, creatieve en innovatieve bedrijven. We willen ruimte bieden aan deze nieuwe bedrijvigheid.
- Door het stimuleren van crossovers willen we nieuwe bedrijvigheid aanjagen door Energie en Healthy Ageing te verbinden met de ICT-sector en de creatieve sector. De ICT-sector is in Groningen goed vertegenwoordigd, heeft goede kennispositie en een hoogwaardige infrastructuur. Ook de creatieve sector is in Groningen sterk vertegenwoordigd.
- Nieuwe initiatieven ontstaan al op het snijvlak van Healthy Ageing en ICT via E-Health en op het gebied van Agro en Healthy Ageing. In de onderlinge kruisbestuiving tussen sectoren ligt de basis voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid en de mogelijkheid voor versterking en innovatie binnen het MKB.
- In aansluiting op het advies van de SER Noord Nederland⁶ stimuleren we innovatie samen met partners zoals het Consortium voor Valorisatie en Ondernemerschap, het Venturelab Noord-Nederland, andere initiatieven bij het Noordelijke bedrijfsleven en nieuwe innovatieve start-ups.

Profileren:

- Groningen is hét kennisknooppunt in Noord-Nederland. Internationale profilering van Groningen is van belang voor Energie en Healthy Ageing. 'I-Capital', 'Smart City' (gericht op slimme toepassingen waarin de gebruiker centraal staat) en 'City of Talent' zijn instrumenten om onze positie op internationale podia te verstevigen, binnen Europa en Duitsland. Daarbij gaat het ook om internationale profilering binnen Europa en samenwerking t.a.v. Europese subsidies (ESF, Interreg, Horizon 2020).
- Het bedrijfsleven geeft aan dat profilering van innovatieve ontwikkelingen, uitvindingen of bedrijven in het Noorden beter kan. (Inter)nationale profilering heeft een positieve uitwerking op het innovatieve economische klimaat waardoor meer bedrijvigheid wordt aangetrokken.
- We willen ons als stad en regio meer profileren in Nederland en in Europa. We maken Groningen meer zichtbaar door deel te nemen aan Europese projecten zoals onze deelname aan de verkiezing voor Innovatiehoofdstad van Europa (I-capital) en onze benoeming als voorbeeldregio op het gebied van Healthy Ageing.

⁶ SER Noord-Nederland, Aan de Slag, Innovatieondersteuning voor het MKB in Noord-Nederland, maart 2014

- Met het opstellen van de RIS (Research and Innovation Strategy), een strategie voor het doen van onderzoek, het realiseren van innovatie en het stimuleren van Ondernemerschap zorgen we voor toegang tot Europese middelen.
- De ontwikkeling van de kenniseconomie zorgt voor een toenemende vraag naar hogeropgeleide talenten en kenniswerkers. De aanwezigheid van voldoende arbeidspotentieel met de juiste competenties is steeds meer bepalend voor de concurrentiepositie van bedrijven. We willen een aantrekkelijke stad zijn om (internationale) studenten en kenniswerkers aan te trekken en te binden als echte Smart City en City of Talent.
- Dat geldt ook voor het aantrekken van (internationale) congressen.

2.2 Aantrekkelijke stad

De gemeente Groningen wil een levendige, bedrijvige, maar bovenal een **aantrekkelijke stad** zijn die bezoekers, toeristen, talenten, kenniswerkers en nieuwe bedrijvigheid trekt en bestaande aan zich bindt. Dit vertaalt zich in meer bestedingen in onze stad, maar ook in behoud/aantrekken van nieuwe kennis en nieuwe bedrijvigheid, hetgeen nodig is voor economische groei en werkgelegenheid.

Toelichting

Groningen is een aantrekkelijke stad en dat willen we ook blijven. Voor gasten, voor ondernemers, onze talenten, studenten, de potentiële kenniswerker van nu en die van de toekomst. Groningen als *City of Talent* is aantrekkelijk voor het zittende bedrijfsleven als het gaat om toegang tot kennis en gekwalificeerd personeel. Voor het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid gaan we de kracht van Groningen beter voor het voetlicht brengen.

Doelstelling Aantrekkelijke stad

Het vergroten van de aantrekkingskracht (magneetwerking) van onze stad op bezoekers, toeristen, congresgangers, (buitenlandse) studenten, talenten en kenniswerkers.

Indicatoren Aantrekkelijke stad

- Aantal binnenstadbezoekers
- Omzet binnenstad

Uitwerking Aantrekkelijke stad

Samenwerken:

- Een aantrekkelijke stad ontstaat niet vanzelf. Daarom werken we samen met onze partners zoals Marketing Groningen en de Groningen City Club en zoeken we actief regionale samenwerking op.
- Door combinatiebezoek met meer perifeer gelegen locaties te stimuleren kan ook de binnenstad meeprofiteren.
- Met alle betrokken partijen werken we aan een nieuwe binnenstadsvisie, onder de noemer Bestemming Binnenstad. Daarmee willen we het functioneren van de binnenstad en de aantrekkelijkheid verder vergroten, om zo de economie en werkgelegenheid te stimuleren.

- We willen voorzien in de toenemende belangstelling naar grootschalige handelsformules, webwinkels en mengvormen van handel via ons perifere detailhandelsbeleid.
- Als grootste vers markt in Noord-Nederland gaan we in dialoog met de warenmarkt om hen optimaal te laten uitmaken van de multifunctionele binnenstad. Daarmee vergroten we de aantrekkingskracht van Groningen.
- We maken meer ruimte voor ideeën van winkeliers en leggen de verantwoordelijkheid daarvoor ook bij hun neer.

Innoveren:

- Een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te recreëren maakt Groningen interessant voor onze bezoekers, onze talenten en kenniswerkers. Dit doen we door ons bestaande aanbod op niveau te behouden en blijvend te vernieuwen.
- De binnenstad is een belangrijke dynamo voor de werkgelegenheid van de stad en regio. Het bezoek aan onze stad ontwikkelt zich geleidelijk meer naar recreatief bezoek, waarbij een combinatie van verblijf, vermaak, horeca, cultuur en werk een grotere rol spelen. We moedigen de vestiging van nieuwe concepten op het snijvlak van cultuur, vermaak, evenementen, gezondheid en horeca aan en vullen nieuwe elementen toe aan het bestaande aanbod, bijvoorbeeld het Infoversum en het Forum.
- We spelen in op nieuwe marktkansen voor ouderen.
- Ook op zondag willen wij een aantrekkelijke (binnen)stad zijn om te verblijven en te winkelen. Winkelleegstand pakken we aan door te experimenteren met nieuwe vormen en concepten.

Profileren:

- Gezamenlijke (economische) profilering van het Noord-Nederland als regio is van belang om (nieuwe) bedrijven, kenniswerkers, talenten en bezoekers aan te trekken.
- We positioneren Groningen meer als aantrekkelijke stad door City Marketing. We verstevigen het imago van de stad als interessante bestemming om te werken, te studeren, te wonen en te verblijven en te recreëren. Daarbij richten we ons ook op de Duitse consument.
- Groningen is een levendige stad met aantrekkingskracht en een levendig profiel. Een gevarieerd aanbod van evenementen draagt daaraan bij en werkt versterkend voor de economie en het vestigingsklimaat. Daarom werken we samen met onze partners aan een gevarieerd evenementenaanbod.
- We stimuleren initiatieven die bijdragen aan de kracht van Groningen als internationale Congresstad.
- Een aantrekkelijke stad is alleen mogelijk met een goede bereikbaarheid zowel in de stad zelf als met de regio. Daarom zorgen we voor goede verbindingen via het OV en voor de auto bieden we parkeermogelijkheden via P+R.

2.3 Bedrijvige stad

De gemeente Groningen wil als **bedrijvige stad** werken aan het optimaliseren van het vestigingsklimaat door een goede voedingsbodem te bieden die letterlijk en figuurlijk ruimte biedt om te ontstaan en te groeien. Hiervoor beweegt de gemeente zich als netwerkpartner in verschillende netwerken en samenwerkingsvormen en streeft naar een uitstekende dienstverlening. Daarmee willen we nieuwe en bestaande werkgevers naar de regio trekken en voor de regio behouden wat een positieve uitwerking heeft voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid.

Toelichting

Groningen is een bedrijvige stad met haar vele bedrijven en instellingen. Dat willen we verstevigen en verder uitbreiden. Daarom willen we een ondernemersklimaat bieden dat letterlijk en figuurlijk ruimte geeft om te ondernemen.

Doelstelling Bedrijvige stad

Het werken aan een vraaggericht ondernemers- en vestigingsklimaat waardoor we ruimte geven aan nieuwe en bestaande bedrijvigheid.

Indicatoren Bedrijvige stad

- Benchmark gemeentelijke dienstverlening
- Aantal bedrijfsvestigingen
- Aantal startende ondernemers

Uitwerking Bedrijvige stad

Samenwerken:

- Voor economische ontwikkeling is de samenwerking steeds belangrijker omdat samenwerking bepalend is voor de mate waarin informatie en kennis kan worden uitgewisseld. Samen met onze partners zetten we in op het versterken van die samenwerking door het verbeteren van de aansluiting tussen de netwerken van overheid, bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen. Heel concreet werken we intensief met het bedrijfsleven toe naar een covenant waarin de onderlinge samenwerking verder wordt bekrachtigd.
- De vernieuwde omgang met het bedrijfsleven komt tot uitdrukking in het proces waarin we samen met de bedrijvenverenigingen en het Fonds Ondernemend Groningen een covenant zullen tekenen in het najaar. Het covenant is de bevestiging dat de verdergaande samenwerking overheid en bedrijfsleven daadwerkelijk een volgende stap gaan maken.
- Het faciliteren, ondersteunen en het ervoor zorgen dat een juiste verbinding tussen verschillende partijen tot stand komt, vormen belangrijke onderdelen van de gemeentelijke dienstverlening aan werkgevers in onze stad en regio. Daarmee maken we mogelijk dat werkgevers zich in de stad thuis voelen, kunnen groeien en uitbreiden waardoor we een goed klimaat ontwikkelen voor nieuwe, grote en kleine bedrijven. We zoeken de grenzen op om ontwikkelingen mogelijk te maken.
- Via professioneel accountmanagement gaan we in gesprek met bedrijven en inventariseren waar hun behoeften liggen op het gebied van personele vraagstukken,

huisvesting, subsidies, netwerkvorming en vergunningaanvragen, het bundelen krachten dan wel delen van kennis op het gebied van aanbesteden voor het lokale bedrijfsleven, etc. Waar de mogelijkheid zich voordoet, fungeren we als launching customer.

- Via de werkgeversbenadering dragen we bij aan het verbeteren van de aansluiting tussen vraag en aanbod van arbeid. We inventariseren de behoefte en stemmen af met de aanbodzijde. Daar waar vraag en aanbod nog onvoldoende op elkaar aansluit brengen we werkgever en onderwijs bij elkaar en zoeken naar mogelijke oplossingen. Vanuit het economisch beleid steken we dit primair in vanuit het perspectief van de werkgevers.
- Duurzame, concurrerende en geschikte werklocaties zijn essentieel voor het ondernemingsklimaat en de werkgelegenheid van de stad en de regio. Wij willen de juiste randvoorwaarden voor economische dynamiek scheppen en bedrijven ondersteunen en faciliteren.
- Samen met bedrijven werken we aan verbetering en versterking van goede en concurrerende werklocaties door meer in te spelen op de behoeften van de markt en meer flexibel en multifunctioneel met de beschikbare en leegstaande ruimte om te gaan. Een meer gedetailleerde uitwerking daarvan staat beschreven in de nota 'De Rode Loper'.

Innoveren:

- De basis om te kunnen innoveren ligt in het uitwisselen van informatie en kennis. We versterken daarom het innovatieve vestigingsklimaat door de juiste verbindingen te laten ontstaan tussen werkgevers, bedrijven en kennisinstellingen als het gaat om de werklocaties en in onze dienstverlening naar werkgevers.
- Door flexibeler om te gaan met regelgeving voor bestemmingsplannen en beeldkwaliteitsplannen nemen we beperkingen weg. Een goed voorbeeld is Westpoort. We willen deze benadering ook op andere plekken in de stad gaan toepassen.
- Bij diverse wijkinitiatieven spelen we in op de groeiende behoefte aan werk- en ontmoetingsplekken en netwerkvorming voor zzp-ers. In diverse wijken van de stad zijn al bloeiende voorbeelden ontstaan van ondernemerschap.

Profileren:

- Internationaal zetten we Noord-Nederland en Groningen beter op de kaart voor bedrijven, instellingen en zelfstandigen. De binnenstad is steeds meer een aantrekkelijke (flexibele) werkplek voor starters en ZZP'ers, vooral in de (creatieve) dienstverlening en ICT-sectoren.
- We maken succesvolle bedrijven meer zichtbaar.
- We verleiden nieuwe bedrijven zich in het Noorden te komen vestigen.
- We werken proposities uit om zo bedrijvigheid en sectoren te verleiden zich in Groningen te vestigen.
- Goede (internationale) bereikbaarheid is een belangrijke voorwaarde voor economische ontwikkeling. Dit doen we onder andere via de aanpak Ring Zuid en Groningen Bereikbaar. Voor onze internationale positie als kennisstad is de ontwikkeling van Groningen Airport Eelde van belang voor een betere ontsluiting met Europa. Dit geldt ook voor onze verbinding met de regio en Duitsland via het spoor.

Conclusie

Met G-Kwadraat leveren we een bijdrage aan het versterken van de economie van Groningen en het stimuleren van werkgelegenheid. Dat doen we door te zorgen voor een goed vestigings- en ondernemersklimaat voor het bedrijfsleven en kennisinstellingen. Als zij zich kunnen ontwikkelen en door kunnen groeien, neemt ook de werkgelegenheid toe. Dit doen we met G-Kwadraat door in te zetten op drie strategische thema's: Internationale Kennisstad, Aantrekkelijke Stad en Bedrijvige stad. De uitwerking loopt langs de werkwijzen: Samenwerken, Innoveren en Profileren.

G-Kwadraat is samen met het Akkoord van Groningen 3.0 en het Convenant Ondernemend Groningen een belangrijk onderdeel van de Economische Agenda. De Economische Agenda staat voor een andere manier van samenwerken door een meer open houding van de gemeente naar het bedrijfsleven. De gemeente staat open voor nieuwe ideeën en initiatieven en geeft ondernemers letterlijk en figuurlijk de ruimte om het mogelijk te maken. Deze andere manier van samenwerken loopt als een rode draad door het economisch programma G-Kwadraat heen, waardoor we samen met het bedrijfsleven kunnen werken aan één van de belangrijkste opgaven voor de komende jaren, het stimuleren van werkgelegenheid.

Bijlage 1 - Resultaten G-Kracht 2010-2013

Met beperkte middelen leveren we via G-kracht een bijdrage aan de economische ontwikkeling van de stad en stimuleren we de werkgelegenheid. Een deel van die bijdragen laat zich in cijfers uitdrukken, een groot deel ook niet. Zo is het verbinden van partijen en het scheppen van vertrouwen, waardoor andere partijen over de streep worden getrokken, niet in geld of cijfers uit te drukken. Bovendien is in veel gevallen deelname van de (lokale) overheid een voorwaarde voor het ophalen van subsidies en investering in de regio.

Voor deze terugblik hebben we gebruik gemaakt van de evaluaties van G-Kracht over 2010, 2011 en 2012. 2013 hebben we niet apart geëvalueerd. Daarvoor hebben we gebruik gemaakt van de gegevens die we voor de gemeenterekening 2013 hebben aangeleverd. We zijn uitgegaan van de meest recente beschikbare cijfers. Voor een uitgebreide terugblik over de voorgaande jaren verwijzen wij naar deze evaluaties en naar de rekening voor 2013. Hieronder geven we een overzicht van de meest belangrijke dan wel opvallende resultaten.

Inzet middelen en opbrengsten

- Voor G-Kracht is 5.9 miljoen euro beschikbaar in de periode 2010-2013.

Geld	2010	2011	2012	2013
G-Kracht	1.180.000	1.680.000	1.680.00	1.380.000 ⁷

- Met dit budget is in totaal 65.5 miljoen euro meegefinancierd als cofinanciering voor de uitvoering van projecten in de stad en regio.
- Dit betekent dat bij elke uitgegeven euro uit G-Kracht er gemiddeld 11 euro door derden is bijgedragen.
- De multiplier valt in 2013 iets lager uit dan het gemiddelde van voorgaande jaren. Dit heeft o.a. te maken met de aanhoudende crisis waardoor investeringen lastiger van de grond komen. Bovendien hebben we in 2013 minder kennisprojecten uit G-Kracht gefinancierd. Ook hebben we projecten geïnitieerd, zoals i-capital, waar we wel aan hebben bijgedragen maar die (nog) niet direct extra geld hebben opgeleverd (wel publiciteit) of waarbij de subsidieaanvraag (nog) niet gehonoreerd is.
- We zien in toenemende mate de ontwikkeling dat andere partijen meer in 'natura' bijdragen.
- Vanuit het co-financieringsfonds heeft de raad in totaal 1 mln euro beschikbaar gesteld voor het stimuleren van de kenniseconomie in de periode 2011-2014. Dit bedrag is in 2013 volledig uitgegeven of verplicht. De multiplier ligt op gemiddeld 22. We hebben 8 kennisprojecten ondersteund.

⁷ In 2013 is 300K bezuinigd op G-Kracht.

Werkgelegenheid

- De doelstelling van G-Kracht: het leveren van een bijdrage aan het bereiken van 135.000 banen in de stad Groningen eind 2014.
- Deze doelstelling hebben we in 2011 en 2012 gerealiseerd. Door de gevolgen van de economische crisis is de werkgelegenheid in 2013 gedaald naar 131.654 banen.
- Vooral in 2013 heeft de crisis vat gekregen op de werkgelegenheid.

Groningen	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal arbeidsplaatsen	133.141 + 6.3%	131.474 - 1.3%	135.707 + 3.2%	135.455 - 0.2%	131.654 - 2.8%

Starters en bedrijfsvestigingen

- Het aantal startende ondernemers en ZZP-ers is fors toegenomen. Steeds meer mensen beginnen een eigen bedrijf als een alternatief voor loondienst of werkloosheid.

Groningen	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal starters	1.749 +23%	1.841 + 5.3%	2.062 + 12%	1.901 - 7.8%	2.161 + 13.7%

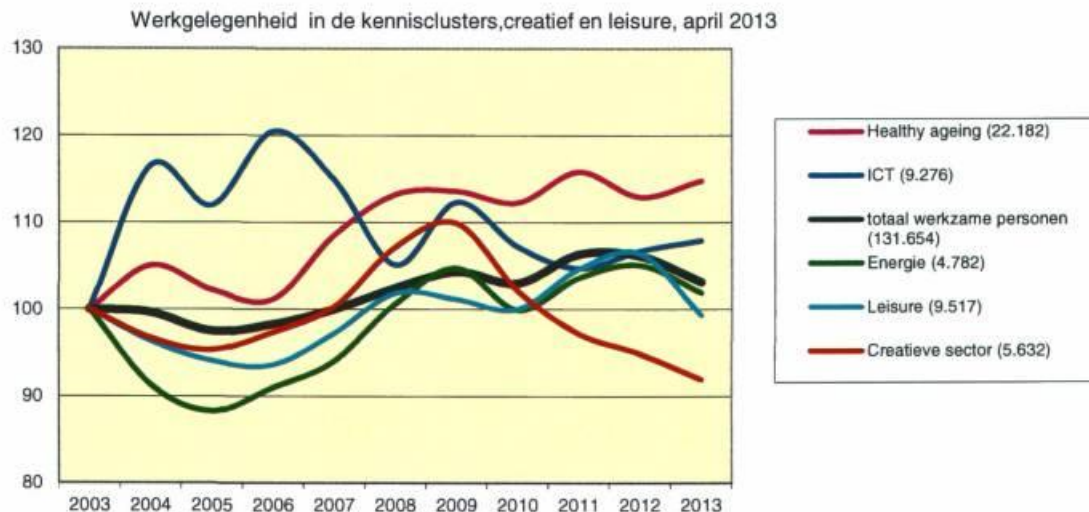
- Het aantal bedrijfsvestigingen is sinds 2009 blijvend toegenomen.
- 2013 laat een omslag te zien. Voor het eerst is er sprake van een afname van het aantal vestigingen.
- De laatste 2 jaren neemt het aantal faillissementen iets toe t.o.v. voorgaande jaren.

Groningen	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal Vestigingen	13.744 + 6.2 %	14.614 6.3 %	15.340 + 5.0 %	15.765 2.8 %	15.094 - 4.3 %

Werkgelegenheid in de clusters⁸

- Energie: afname aantal banen (-3%) en vestigingen (- 5.5%) Werkgelegenheid blijft schommelen rond de 4.700 banen.
- Healthy Ageing en de zorg: werkgelegenheid neemt toe in de ziekenhuizen (+1.7%). Zorg overig is wel licht afgenomen. Het aantal vestigingen afgenomen (-4.8%). Healthy Ageing is het cluster met de grootste werkgelegenheid.
- In de ICT sprake van toename in aantal banen (+1.1%) en afname aantal vestigingen (-4.4%). Groei aantal banen vooral in de callcenters.
- Creatieve sector: afname aantal banen(-6.5%). Veel zzp-ers zijn in dit cluster werkzaam. Aantal vestigingen is ook afgenomen (-3.8%).
- Binnen Leisure is het aantal banen minder geworden (-6.7%) evenals het aantal vestigingen (-3.9%). Vooral in de horeca zijn de gevolgen van de crisis merkbaar.

⁸ Genoemde percentages dateren van april 2013. Bron: Vlugschrift Ontwikkeling Werkgelegenheid 2013

Kenniseconomie

- In het Nationaal Energieakkoord is Groningen genoemd als pilotregio.
- Groningen is de tweede Innovatiehoofdstad in Europa (I-Capital) geworden met de inzending 'Groningen, a smart energy city'.
- Bijdrage aan projecten zoals Sprint@work, Wearable technologies for active living en Drug discovery Engine via het co-financieringsfonds voor kennisprojecten.
- Stimuleren ontwikkeling IT academy in navolging van Energy academy, Entrance en Healthy Ageing campus.
- Groningen start als Smart Cycle City.

Netwerken

- Met G-Kracht ondersteunen we netwerken in professionalisering, verdere samenwerking en vorming van nieuwe netwerkorganisaties zoals: Marketing Groningen, de Groningen City Club, het Fonds Ondernemend Groningen, de bedrijventerreinverenigingen (OBG), de stichting OTP, Servicepunt Detailhandel, Ondernem 't, de Healthy Ageing Network Noord-Nederland en Energy Valley, de ontwikkeling van CINN als een nieuw netwerk voor de creatieve industrie.

Regionale internationale samenwerking en profilering

- We verstevigen onze regionale en internationale contacten door meer samen te werken richting Den Haag en Brussel. Door het voeren van een gezamenlijk lobby en door te zorgen voor grensoverschrijdende samenwerking om de economie te versterken. Dit gebeurt via de NG4, SNN, Regio Groningen-Assen en de Eemsdelta, de Eems Dollard Regio, Oldenburg, Hamburg, Bremen en China.
- We positioneren Groningen als kennisknooppunt in het Noorden als City of Talent. Op het gebied van Active and Healthy Ageing heeft Noord-Nederland binnen Europa de officiële status van voorbeeldregio verworven.
- Voorbereidingen voor International Welcome Center North (IWCN).

Werklocaties

- Stevige kwalitatieve verbetering van bedrijventerreinen.
- Versterking samenwerking met bedrijvenverenigingen.
- Realisatie Fonds Ondernemend Groningen.
- Herprogrammering en terugdringen (regionaal) overaanbod werklocaties.
- Verruiming en flexibilisering van bestemmingsplannen op werklocaties (Europapark, Eemspoort, Roodehaan en Kranenburg).
- Nieuwe visie en strategie op werklocaties, De Rode Loper met kernthema's flexibiliteit, uitnodigende werkwijze en vraaggericht. Pilot voor deze werkwijze op Westpoort.
- Ondertekening intentieverklaring met ondernemers waarin we hebben afgesproken de samenwerking verder door te ontwikkelen.
- Op het Zernike campus integreren we kennis en bedrijvigheid.

Binnenstad, detailhandel en toerisme

- In lijn met andere Nederlandse steden is het aantal bezoekers aan de binnenstad als gevolg van de crisis iets afgenomen. De gemiddelde uitgaven per persoon liggen in Groningen wel iets hoger (44) dan gemiddeld (42.20).
- In het continu vakantie onderzoek staat Groningen in 2013 wederom op de zesde plek van toeristische bezoeken aan Nederlandse steden.
- Groningen is na Breda uitgeroepen tot stad met de meest 'gelukkige' mensen.
- 'Meest Gastvrije stad': Groningen is geklommen van een 7^e naar een 2^e plek in 2013.
- Bijna de helft van het aantal verblijfstoeristen komt uit het buitenland en is hoogopgeleid.
- Succesvolle samenwerking georganiseerd met het bedrijfsleven in de binnenstad zoals in het laatste jaar in de Zwanestraat en het Damsterplein maar ook t.a.v. leegstandbestrijding en pop-up stores.
- Forum en nieuwe oostwand: het creëren van grootschalige winkelruimte en een nieuwe strekpleister voor de stad.
- In 2013 hebben 22 miljoen bezoekers de binnenstad bezocht.

Dienstverlening

- Per jaar leggen we gemiddeld 600 bedrijfsbezoeken af.
- Stimuleren ondernemerschap via o.a. i3event, NL innovators, innovatie-estafette, VentureLab Groningen, Centrum voor Valorisatie en Ondernemerschap, ondernemersprijzen, MKB-avonden, beurzen, faciliteren oprichting Kredietunie, etc.

Bijlage 2 - Trends en Ontwikkelingen

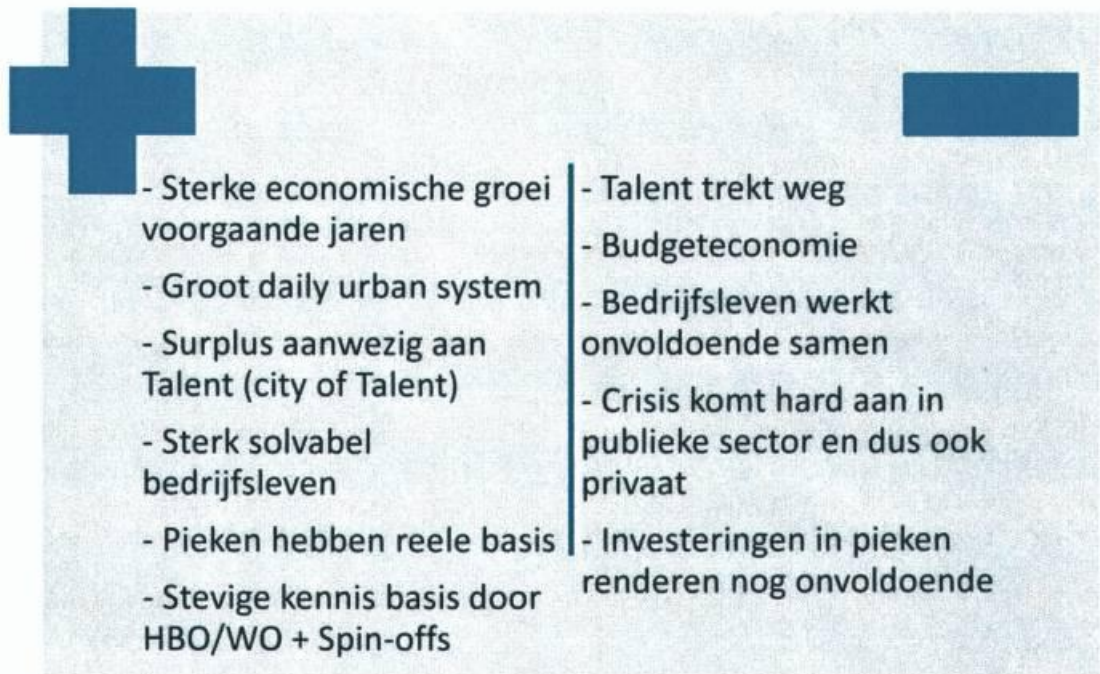
We hebben te maken met verschillende trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de stad en de regio. Bijgaand volgt een indicatieve lijst van ontwikkelingen die van invloed is op de economie.

- Een toenemende globalisering en snelle maatschappelijke veranderingen;
- Een economische ontwikkeling waarbij economische groei niet automatisch gepaard gaat met een toename van de werkgelegenheid, mede door technologische vooruitgang;
- Technologische ontwikkelingen volgen elkaar sneller op: ontwikkeling van een kenniseconomie, toename van de arbeidsproductiviteit;
- Meer concentratie in de steden, belang van de stedelijke regio wordt groter;
- Toenemend belang van de netwerkeconomie;
- Vergrijzing en ontgroening: op termijn een kleiner wordende beroepsbevolking;
- Veranderende arbeidsmarkt, toenemende flexibilisering, een leven lang leren, mismatch, toenemende vraag naar hoogopgeleiden, verdringing;
- Opkomst nieuwe maatschappelijke initiatieven en toename zelfstandig ondernemerschap, meer kleinschaligheid;
- Opkomst nieuwe sectoren zoals bijvoorbeeld de Gaming industrie;
- Invloed internet op detailhandel binnenstad;
- Veranderende rol overheid, meer decentraal, minder sturend, initiatief vanuit de markt, minder vrije financiën.

Deze trends zijn van invloed geweest op het vormen van een nieuw economisch programma G-Kwadraat.

Samenvatting onderzoek NieuwBeeld

In 2012 hebben we adviesbureau NieuwBeeld gevraagd de economie van Noord-Nederland nader te onderzoeken. Uit dit onderzoek volgen de volgende sterke punten van de stad en de regio en de verbeterpunten. Deze punten hebben we meegenomen in de ontwikkeling van het nieuwe economische programma.

Hieruit blijkt dat het Noorden de juiste randvoorwaarden en potentie heeft de economische ontwikkeling verder te stimuleren. Het onderzoek van Nieuwbeeld geeft samengevat de volgende aanbevelingen mee.

- De stad en de regio zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De samenwerking met de regio kan nog verder worden versterkt door de verbinding te maken met het stuwende bedrijfsleven uit de regio. Daarnaast neemt het economische belang van de regio's toe waardoor onderlinge samenwerking van bedrijven binnen de regio belangrijker wordt. Dit geldt ook voor het Midden en Klein Bedrijf. De mate waarin bedrijven openstaan voor samenwerking wordt steeds bepalender voor het succes van een bedrijf.
- Het initiatief voor economische ontwikkeling moet meer van het bedrijfsleven komen. Zij kunnen zelf het beste bepalen wat zij nodig hebben om te groeien.
- Als aanbeveling wordt meegegeven dat economisch denken meer moet worden gestimuleerd.
- Nieuwbeeld adviseert een groep ondernemers te organiseren die het voortouw neemt zodat andere ondernemers volgen.

- Binnen deze aanbevelingen vormt kennis en het delen van kennis de verbindende factor. Voor dit alles is de samenwerking tussen de vier O's: Onderzoek, Onderwijs, Ondernemer en Overheid noodzakelijk.

De trends en ontwikkelingen, het onderzoek en de aanbevelingen van Nieuwbeeld hebben we besproken met de ondernemers en de kennisinstellingen via het Economisch Platform. Op basis van deze bijeenkomst zijn ondernemers aan de slag gegaan en hebben in een volgende bijeenkomst aangegeven waar hun behoeften liggen. Deze zijn: *Samenwerken, Innovatie en (economische) Profileren*. Dit hebben we als werkwijzen meegenomen in de Economische Agenda en gebruikt bij de uitwerking van de drie deelprogramma's van G-Kwadraat.

Het onderzoek en de aanbeveling van Nieuwbeeld hebben we gedeeld met de raadscommissie Werk en Inkomen. Vorig jaar hebben we daarvoor een informele bijeenkomst georganiseerd.

HET AKKOORD VAN GRONINGEN

Samenvatting Akkoord 3.0: Groningen, City of Talent 2020

Het Akkoord van Groningen is sinds 2005 het structurele samenwerkingsverband tussen gemeente, RUG, Hanzehogeschool Groningen en het UMCG. De partners werken samen om Groningen als kennisstad te profileren en de economische ontwikkeling van Groningen te bevorderen.

In 2013 hebben de Akkoordpartners de resultaten van de afgelopen vier jaar geëvalueerd en besloten de samenwerking de komende jaren voort te zetten onder de noemer *Akkoord 3.0: Groningen, City of Talent 2020*. Dit nieuwe Akkoord is binnen de gemeente onderdeel van de Economische Agenda voor de periode 2015-2019.

Missie

De partners van het Akkoord van Groningen willen stad en regio Groningen als internationaal kennisknooppunt en centrum van innovatie gezamenlijk profileren, uitbreiden en versterken onder de noemer *Groningen, City of Talent*. Samen met andere strategische partners willen wij de krachten bundelen om de bijzondere kwaliteiten van Groningen op het gebied van *kennis* (onderwijs en onderzoek), *innovatie* en *werkgelegenheid* optimaal te profileren.

Speerpunten zijn *energie* en *healthy ageing*. Daarnaast zijn het stimuleren van ondernemerschap en innovatie en het realiseren van jongerenhuisvesting belangrijke thema's.

Doelstelling:

het aantrekken, ontwikkelen, behouden en profileren van talent (studenten, kenniswerkers en innovatieve bedrijven).

Ambities van het nieuwe Akkoord (3.0)

In de periode 2009-2013 hebben de partners vooral geïnvesteerd in de ontwikkeling en profilering van de speerpunten *energie* en *healthy ageing*. De creatieve industrie (sterk aanwezig in de ICT-sector vormt) vormt een goede aanvulling op deze sectoren. De creatieve industrie is sterk vertegenwoordigd in Groningen en biedt interessante mogelijkheden voor kruisbestuiving met energie en healthy ageing. Juist in deze zogenaamde 'cross overs' vindt vaak innovatie plaats en ontstaat nieuwe bedrijvigheid, vaak op onverwachte locaties in de stad.

Wij willen met *Akkoord 3.0* - aansluitend bij het nieuwe economische programma van de gemeente - het innovatieve bedrijfsleven (inclusief de creatieve industrie) actiever bij de Akkoordsamenwerking betrekken. Het delen van kennis, het gezamenlijk investeren in projecten, een gezamenlijke profilering van Groningen als innovatiestad, het gezamenlijk participeren in Europese projecten en het verbinden van elkaars netwerken zijn hierin de rode draden.

De profilering van Groningen als internationale kennis- en innovatiestad in Europa en China blijft plaatsvinden onder de paraplu van de City of Talentcampagne.

Samenwerken, innoveren en profileren: onder de noemer van City of Talent

Door de sterke samenwerkingsverbanden tussen onderwijsinstellingen en gemeente, de overeenkomsten waarin meerjarige afspraken zijn vastgelegd en de overvloed aan talent is Groningen een interessante samenwerkingspartner voor andere steden en een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven. Door de goede bestuurlijke samenwerking kunnen de belangrijke partners in de stad samen met de provincie snel reageren als zich interessante kansen voordoen.

Groningen heeft alles in huis om als kennis- en innovatiestad verder te groeien. We kunnen de innovatieve kracht van stad en regio echter beter benutten door de verbindingen tussen overheid, kennisinstellingen én bedrijfsleven te intensiveren. Zo kunnen wij gezamenlijk beter zichtbaar maken wat kennisstad Groningen op het gebied van innovatie te bieden heeft. Door de sterke kwaliteiten van de stad (inter)nationaal te presenteren willen wij Groningen profileren als aantrekkelijke stad om te wonen en te werken en zo meer kenniswerkers en innovatieve bedrijven aantrekken.

Relatie tussen onderwijs, overheid, ondernemers en instellingen versterken

De komende jaren willen de Akkoordpartners de relatie tussen onderwijs, onderzoek, overheid en ondernemers versterken. De huidige economische ontwikkelingen worden steeds sterker bepaald door een goede samenwerking tussen werkgevers, kennisinstellingen en overheid. Door deze samenwerking te versterken en nieuwe verbindingen tot stand te brengen kunnen we onze ambities op het terrein van *healthy ageing* en (duurzame) *energie* optimaal realiseren.

Een deel van het bedrijfsleven in stad en regio zou meer kunnen profiteren van de kennis en het talent dat wordt ontwikkeld door de sterke kennisinstellingen in de stad. Het ontsluiten en delen van de beschikbare kennis met de juiste partijen wordt steeds belangrijker: om de verdere ontwikkeling en groei van bestaande bedrijven te bevorderen, om nieuwe bedrijvigheid te stimuleren en om bedrijven van buiten aan te trekken en daarmee meer kenniswerkers te verwerven. Om de innovatieve kracht van Groningen te versterken kunnen overheden, onderwijs en bedrijven *gezamenlijk* de innovatieve ontwikkelingen in stad en regio beter zichtbaar maken. Hierbij willen de Akkoordpartners – als nieuw accent in de samenwerking - nadrukkelijk de relatie met de kunsten en de creatieve industrie leggen vanwege de innovatiekracht binnen deze sector.

Programma Akkoord 3.0 tot 2020

Het programma voor de periode 2015-2019 is gebaseerd op de speerpunten van het Akkoord en heeft een flexibel karakter zodat snel kan worden ingespeeld op actuele ontwikkelingen en kansen. Gezamenlijke profilering - door Akkoordpartners én zo mogelijk het bedrijfsleven - van Groningen als kennis- en innovatiestad is het uitgangspunt. Onder de vlag van de campagne City of Talent zal Groningen zich sterker profileren als aantrekkelijke stad en regio om te wonen en te werken.

Daarnaast is de maatschappelijke inbedding van de speerpunten *energie* en *healthy ageing* in stad en regio belangrijk in de samenwerking tussen de partners. Wij zullen actief aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen en vraagstukken op het gebied van energie en healthy ageing, wij zullen nieuwe samenwerkingsvormen stimuleren en wij zullen de ontwikkeling van proeftuinen ondersteunen.

HET AKKOORD VAN GRONINGEN

Akkoord 3.0: Groningen, City of Talent 2020

1. Inleiding

Het Akkoord van Groningen is sinds 2005 het structurele samenwerkingsverband tussen gemeente, RUG, Hanzehogeschool Groningen en het UMCG. De partners werken samen om Groningen als kennisstad te profileren en de economische ontwikkeling van Groningen te bevorderen.

De strategische samenwerking heeft sinds het verschijnen van *Akkoord 2.0. Samen investeren in kennis en innovatie*, in 2009, steeds meer structuur en inhoud gekregen door de thematische focus op *energie, healthy ageing, jongerenhuisvesting en het stimuleren van innovatie en ondernemerschap*.

In 2013 hebben de Akkoordpartners de resultaten van de afgelopen vier jaar geëvalueerd en besloten de samenwerking de komende jaren voort te zetten onder de noemer *Akkoord 3.0: Groningen, City of Talent 2020*. Dit nieuwe Akkoord is binnen de gemeente onderdeel van de Economische Agenda voor de periode 2015-2019.

1.1. Missie

De partners van het Akkoord van Groningen willen stad en regio Groningen als internationaal kennisknooppunt en centrum van innovatie gezamenlijk profileren, uitbreiden en versterken onder de noemer *Groningen, City of Talent*. Samen met andere strategische partners willen wij de krachten bundelen om de bijzondere kwaliteiten van Groningen op het gebied van *kennis (onderwijs en onderzoek), innovatie en werkgelegenheid* optimaal te profileren.

Speerpunten zijn *energie* en *healthy ageing*. Daarnaast zijn het stimuleren van ondernemerschap en innovatie en het realiseren van jongerenhuisvesting belangrijke thema's.

Doelstelling:

het aantrekken, ontwikkelen, behouden en profileren van talent (studenten, kenniswerkers en innovatieve bedrijven).

2. Trends in City of Talent Groningen

Groningen is een jonge, bruisende stad, één op de vijf inwoners is student van de RUG of Hanzehogeschool of volgt een MBO-opleiding. De stad kenmerkt zich door uitstekende voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur, onderwijs en ICT en een prettig woon- en leefklimaat. De verwachting is dat juist dit soort middelgrote studentensteden met een hoog opgeleide bevolking de komende jaren zullen groeien en werkgelegenheid zullen aantrekken.

De aanwezigheid van hoog opgeleide inwoners, sterke en betrouwbare instituties, een compleet aanbod aan culturele voorzieningen, een goede mix van onderwijs (MBO, HBO en WO), een gevarieerd woningaanbod, een goede infrastructuur en ICT-voorzieningen zijn de basisfactoren voor een goed innovatieklimaat en voor economische groei.

2.1 Talent

De nog steeds groeiende instroom van studenten is niet alleen bepalend voor het jonge, sprankelende karakter van Groningen maar is ook een belangrijke vestigingsplaatsfactor: hoger opgeleiden vestigen zich bij voorkeur in de buurt van andere hoger opgeleiden, bedrijven bloeien op plekken waar ruimte is voor creativiteit en innovatie, in steden waar ze een directe toegang hebben tot talent. Groningen heeft met de aanwezigheid van 55.000 studenten dus goud in handen. Het aantrekken, het profileren en ook het behouden van talent - ongeveer 30 % van de afgestudeerden blijft in Groningen wonen en werken¹ - is van belang voor de ontwikkeling van de stad. Het hier opgeleide talent dat vertrekt, fungeert als ambassadeur om de kwaliteiten van kennisstad Groningen verder in de wereld uit te dragen.

Vanwege demografische ontwikkelingen zal de groei van het aantal Nederlandse studenten op termijn afnemen. Het werven van internationale studenten wordt steeds belangrijker om als kennisinstellingen en ook als stad te kunnen blijven groeien. De Rijksuniversiteit Groningen heeft de ambitie om het aantal internationale studenten in 2020 te hebben verhoogd met 20% tot 30% ten opzichte van de huidige situatie. De stad wordt dus steeds internationaler.

2.2 Groningen dé kennis- en Innovatiestad van Noord-Nederland

Uit recent onderzoek blijkt dat Groningen als innovatiestad veel potentie heeft maar dat we de sterke kwaliteiten van de stad en regio beter kunnen benutten. Op dit moment is Groningen in een vergelijkend onderzoek naar het innovatiepotentieel van Nederlandse regio's gekwalificeerd als middenmoot. Maar met de aantekening dat Groningen alles in huis heeft om door te stoten naar de subtop op de landelijke innovatieladder.² Hiervoor is een verhoging van het aantal kenniswerkers nodig en een uitbreiding van het aantal bedrijven dat banen op hoger en wetenschappelijk niveau biedt. Slechts één op de vijf banen in stad en regio is te kwalificeren als innovatief. De meeste innovatieve banen bevinden zich in de ICTsector door de sterke vertegenwoordiging van de creatieve klasse. Een andere bron van vooral sociale innovatie is het relatief hoge percentage zelfstandigen; ongeveer één op de zes werkenden is zzp'er. Tot slot is het beter matchen van de vacatures in het segment 'hoger opgeleiden' met werkzoekenden een verbeterpunt.

2.3 Werkgelegenheid

De economie van stad en regio zal naar verwachting tot 2020 licht groeien maar de werkgelegenheid

¹ Venhorst, V.A., S. Koster, J. van Dijk (2013). *Geslaagd in de stad*. Rijksuniversiteit Groningen.

² Kwartaalbericht Regio's. ING Economisch Bureau. *Innovatiepotentieel niet in alle provincies benut*, juni 2014.

groeit volgens de prognoses niet automatisch mee; het arbeidsvolume (aantal fte's) zal zich stabiliseren. De groeipotentie zit vooral in de kenniseconomie - in de sectoren onderwijs, healthy ageing/gezondheidszorg ICT en overheid - en komt van de jonge, innovatieve bedrijven.

Binnen het economische programma van de stad vormt het creëren van werkgelegenheid (zowel voor hoger- als voor lager opgeleiden) de komende jaren de belangrijkste opgave. Daarvoor is een goede samenwerking nodig tussen de gemeente, het onderwijs en het bedrijfsleven, uiteraard in een regionaal verband.

2.4 Belang van de kunsten en creatieve industrie voor een zelfbewuste stad en regio

Oplossingen zoeken voor technische en maatschappelijke vraagstukken (energie, gezond ouder worden, een duurzame samenleving), betekent ook reflecteren op wat mogelijk en wenselijk is - niet alleen in economisch opzicht - maar ook in termen van een duurzame, gelukkige samenleving, waarin ruimte is voor diversiteit. Die reflectie vindt plaats in de wetenschap, in de politiek, maar vooral ook in de verbeelding – in de kunsten.

In interactie met wetenschap en samenleving vormen de kunsten onze identiteit en ons zelfbewustzijn. Een sterke infrastructuur en een rijk en divers cultureel aanbod zijn een voorwaarde voor de ontwikkeling van die eigen identiteit.

Het immateriële klimaat in de stad is zeker zo belangrijk voor het aantrekken van talent als het materiële. Dit klimaat maken we samen, met en door de kunsten, het debat, de journalistiek en de politiek. Dat moeten we in Groningen als stad voor talent koesteren en waar mogelijk versterken door dit talent met kunst en cultuur een spiegel voor te houden waarin zij zichzelf kunnen herkennen én vormen.

De kwaliteit en de continuïteit van kunst en cultuur in Groningen zijn een gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokkenen: van de (kunst)instellingen die een beeldbepalende rol vervullen in de Groningse gemeenschap; de RUG en de Hanzehogeschool met hun kunstopleidingen en de gemeente.

De recente start van de Academie van Kunsten – onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen – benadrukt dit grote en breed gedragen belang van de wetenschap én kunsten voor de samenleving.

2.5 Stad in regio

De stad Groningen heeft als economische motor een grote betekenis voor de regio. Het dagelijkse woon-werkverkeer tussen stad en provincie bepaalt voor een belangrijk deel het grote *daily urban system*. Op tal van terreinen (ruimtelijke, economisch, sociaal maatschappelijk) vindt een intensieve samenwerking plaats tussen stad en regio en de nabijgelegen gemeentes binnen die regio. De provincie Groningen is aangesloten bij de bestuurlijke samenwerking binnen het Akkoord van Groningen en daarnaast zijn er bestuurlijke samenwerkingsvormen binnen de regio Groningen-Assen met de Eemshaven/Delfzijl, met de NG 4 en natuurlijk binnen het SNN. Door de herindelingsdiscussie zal er een nieuw krachtenveld ontstaan die de samenwerkingsagenda van stad en regio zal beïnvloeden.

De doelstellingen van de verschillende bestuurlijke samenwerkingsverbanden in de noordelijke regio komen voor een belangrijk deel overeen: de ontwikkeling en vergroting van de noordelijke arbeidsmarkt en het aantrekken van bedrijven en talent zijn gezamenlijke opgaven. Het realiseren van de doelstellingen van *Akkoord 3.0* heeft dan ook een nauwe relatie met de Noordelijke Innovatieagenda van Noord Nederland: het werkprogramma van RIS3. Het Akkoord van Groningen richt zich vooral op de internationale profilering van de stad Groningen als kennisstad, uiteraard in een regionaal verband.

Naast het Akkoord van Groningen zijn de samenwerkende partners aangesloten bij diverse andere bestuurlijke samenwerkingsverbanden en platforms in de noordelijke regio. Het aangaan van verbindingen met nabijgelegen steden en regio's is daarbij belangrijk (Noord-Duitsland) maar ook met verder weg gelegen regio's in China via het Groningen Confucius Institute.

De verschillende bestuurlijke samenwerkingsverbanden kunnen meer van elkaars kennis en kracht profiteren, de verschillende netwerken kunnen beter op elkaar aangesloten worden en de verschillende fondsen kunnen elkaar versterken. Het Innovatiefonds Noord-Nederland is een belangrijk nieuw instrument om de innovatieve kracht van Noord-Nederland te vergroten.

3. Ambities van het nieuwe Akkoord (3.0)

In de periode 2009-2013 hebben de partners vooral geïnvesteerd in de ontwikkeling en profilering van de speerpunten *energie* en *healthy ageing*. De creatieve industrie (sterk aanwezig in de ICT-sector vormt) vormt een goede aanvulling op deze sectoren. De creatieve industrie is sterk vertegenwoordigd in Groningen en biedt interessante mogelijkheden voor kruisbestuiving met energie en healthy ageing. Juist in deze zogenaamde 'cross overs' vindt vaak innovatie plaats en ontstaat nieuwe bedrijvigheid, vaak op onverwachte locaties in de stad.

Wij willen met *Akkoord 3.0* - aansluitend bij het nieuwe economische programma van de gemeente - het innovatieve bedrijfsleven (inclusief de creatieve industrie) actiever bij de Akkoordsamenwerking betrekken. Het delen van kennis, het gezamenlijk investeren in projecten, een gezamenlijke profilering van Groningen als innovatiestad, het gezamenlijk participeren in Europese projecten en het verbinden van elkaars netwerken zijn hierin de rode draden. De profilering van Groningen als internationale kennis- en innovatiestad in Europa en China blijft plaatsvinden onder de paraplu van de City of Talentcampagne.

3.1 Samenwerken, innoveren en profileren: onder de noemer van City of Talent

Het hart van de Akkoordsamenwerking wordt gevormd door het grote en brede netwerk dat zich de afgelopen jaren zowel binnen als buiten de Akkoordorganisaties heeft gevormd. Door de sterke samenwerkingsverbanden tussen onderwijsinstellingen en gemeente, de vaste vormen van overleg, de overeenkomsten waarin meerjarige afspraken zijn vastgelegd en de overvloed aan talent is Groningen een interessante samenwerkingspartner voor andere steden en een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven. De goede bestuurlijke samenwerking zorgt er voor dat de belangrijke partners in de stad samen met de provincie snel kunnen reageren als zich interessante kansen voordoen. De gezamenlijke actie om IBM naar Groningen te halen is een mooi voorbeeld. Hetzelfde

geldt voor het gezamenlijk participeren in Europese programma's. Ook het verwerven van de titel *Groningen Onderwijsstad 2014-2015* is onder meer te danken aan de intensieve interactie tussen onderwijs, samenleving en gemeente.

Groningen heeft alles in huis om als kennis- en innovatiestad verder te groeien. We kunnen de innovatieve kracht van stad en regio echter beter benutten door de verbindingen tussen overheid, kennisinstellingen én bedrijfsleven te intensiveren. Zo kunnen wij gezamenlijk beter zichtbaar maken wat kennisstad Groningen op het gebied van innovatie te bieden heeft. Door de sterke kwaliteiten van de stad (inter)nationaal te presenteren willen wij Groningen profileren als aantrekkelijke stad om te wonen en te werken en zo meer kenniswerkers en innovatieve bedrijven aantrekken.

3.2 Relatie tussen onderwijs, overheid, ondernemers en instellingen versterken

De komende jaren willen de Akkoordpartners de relatie tussen onderwijs, onderzoek, overheid en ondernemers versterken. De huidige economische ontwikkelingen worden steeds sterker bepaald door een goede samenwerking tussen werkgevers, kennisinstellingen en overheid. Door deze samenwerking te versterken en nieuwe verbindingen tot stand te brengen kunnen we onze ambities op het terrein van *healthy ageing* en (duurzame) *energie* optimaal realiseren.

Een deel van het bedrijfsleven in stad en regio zou meer kunnen profiteren van de kennis en het talent dat wordt ontwikkeld door de sterke kennisinstellingen in de stad. Het ontsluiten en delen van de beschikbare kennis met de juiste partijen wordt steeds belangrijker: om de verdere ontwikkeling en groei van bestaande bedrijven te bevorderen, om nieuwe bedrijvigheid te stimuleren en om bedrijven van buiten aan te trekken en daarmee meer kenniswerkers te verwerven. Om de innovatieve kracht van Groningen te versterken kunnen overheden, onderwijs en bedrijven gezamenlijk de innovatieve ontwikkelingen in stad en regio beter zichtbaar maken. Hierbij willen de Akkoordpartners ook nadrukkelijk de relatie met de kunsten en de creatieve industrie leggen. Daarom hebben we de afgelopen Akkoordperiode ook succesvol bijgedragen aan de realisatie van de masteropleiding bij het Prins Claus Conservatorium.

Aansluitend bij het advies en de aanbevelingen van de Sociaal Economische Raad Noord Nederland³ ligt het voor de hand aansluiting te zoeken met de innovatieve bedrijven die van nature dicht bij de kennisinstellingen en de speerpunten van het Akkoord staan; de bedrijven(verenigingen) die zich concentreren rond de Zernike Campus Groningen en de Healthy Ageing Campus en de ondernemers die begeleid worden door het Consortium voor Valorisatie en Ondernemerschap, partner zijn in een Center of Expertise, deelnemer aan het business development programma van VentureLab Noord Nederland of aangesloten zijn bij HANNN of Energy Valley. Maar juist ook de 'onbekendere' MKB-bedrijven zijn interessant; bedrijven die iets willen maar de juiste kennis missen. Het SERrapport spreekt van 'ondernemers die zelf willen innoveren maar het juiste netwerk missen'. Daarnaast zien de Akkoordpartners kansen in het aangaan van verbindingen met de creatieve industrie vanwege de innovatiekracht binnen deze sector.

³ SER Advies 2014. Aan de Slag. Innovatie ondersteuning voor het MKB in NoordNederland. Maart 2014.

4. Programma Akkoord 3.0 tot 2020

Het programma voor de komende jaren is gebaseerd op de speerpunten van het Akkoord en heeft een flexibel karakter zodat snel kan worden ingespeeld op actuele ontwikkelingen en kansen. De uit dit programma voortvloeiende projecten en activiteiten zullen wij vastleggen in jaarplannen.

Gezamenlijke profilering - door Akkoordpartners én zo mogelijk het bedrijfsleven - van Groningen als kennis- en innovatiestad, zowel nationaal als internationaal is het uitgangspunt. Onder de vlag van de campagne City of Talent zal Groningen zich sterker profileren als aantrekkelijke stad en regio om te wonen en te werken.

Daarnaast is de maatschappelijke inbedding van de speerpunten *energie en healthy ageing* in stad en regio belangrijk in de samenwerking tussen de partners. Wij zullen actief aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen en vraagstukken op het gebied van energie en healthy ageing, wij zullen nieuwe samenwerkingsvormen stimuleren en de ontwikkeling van proeftuinen ondersteunen.

4.1 Programma en activiteiten

Speerpunt Energie / Zernike Campus Groningen

De Akkoordpartners zijn allen aangesloten bij SWITCH, de noordelijke energieagenda waarin besparing + decentrale opwekking, gas in transitie centraal staan. De samenwerking binnen het Akkoord concentreert zich vooral op de energieontwikkelingen op de Zernike Campus Groningen. De Energy Academy Europe en het Energy Transition Centre (EnTrAnCe, proeftuin voor toegepast onderzoek) zijn belangrijke initiatieven voor de verdere ontwikkeling van de Zernike Campus Groningen tot een van de belangrijkste kennisdynamo's van stad en regio. Ook het vaststellen van een strategische agenda met alle betrokken partijen (Akkoordpartners en bedrijvenverenigingen), een herijking van het stedenbouwkundig kader, het aanstellen van een parkmanager, de publicatie van een huisstijl en een goede bewegwijzering op de campus en op de ringweg, hebben een stevige basis gelegd voor de verdere profilering van de Campus in de periode 2015-2019.

Programma 2015 en verder

Verdere profilering van het Zernikegebied als hoogwaardige kennisdynamo met een focus op energie en een versterking van de samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven. Wij willen gezamenlijk zichtbaar maken wat er de afgelopen jaren is ontwikkeld om zo nieuwe bedrijven te interesseren voor het gebied.

- Wij willen **innovatieve ontwikkelingen op het terrein van groene en duurzame energie zichtbaar maken** en laten landen in de stad.
- De Akkoordpartners fungeren landelijk en internationaal als ambassadeurs die Groningen als **slimme energiestad en regio profileren**. Daarin zullen ook de ontwikkelingen rondom de rijkscompensatie voor aardbevingsschade worden meegenomen. Het ontwikkelen van nieuwe kennis op het terrein van de energietransitie en het realiseren van aardbevingsbestendige bouw zijn onderwerpen waarin kennisinstellingen, bedrijven en overheden gezamenlijk optrekken.
- Op het terrein van energietransitie zijn er interessante, **innovatieve MKB-bedrijven die het profiel van Groningen als innovatieve stad en regio kunnen versterken**. In de geest

van Groningen als City of Talent zou hierbij de aandacht gericht moeten zijn op de transitie naar een groene economie en innovatie op het terrein van duurzame producten en productieprocessen (voorbeelden: de duurzame straatverlichting van het bedrijf Tvilight, de energiecoöperatie Grunneger Power en het project PowerMatching City).

- Meer faciliteiten/voorzieningen realiseren.
- Ontwikkelingen geothermie profileren.
- De innovatieve ontwikkelingen op het gebied van energie zullen worden geprofileerd binnen de campagne City of Talent.

Speerpunt healthy ageing

De arbeidssector rondom healthy ageing en *life sciences* is in Groningen met ruim 22.000 arbeidsplaatsen de grootste werkgelegenheidssector. De kennisinfrastructuur op het gebied van *life sciences* in Noord-Nederland kan zich meten met de wereldtop. Veel bedrijven zijn *spin offs* van de Groningse kennisinstellingen. Het onderzoek (onder meer binnen ERIBA en ook LifeLines) naar veroudering trekt internationale farmaceutische bedrijven aan die een deel van hun R&D in Noord-Nederland uitvoeren. Dit trekt weer andere bedrijvigheid aan. De start van het Center of Expertise Healthy Ageing heeft binnen een jaar geresulteerd in een verdubbeling van het aantal bedrijfsparticipaties.

De Europese Commissie heeft Noord-Nederland in 2013 uitgeroepen tot Europese voorbeeldregio op het gebied van *healthy ageing*. Ook andere steden en regio's in Europa profileren zich *als healthy cities of healthy regions*. Groningen heeft met de aanwezigheid van toonaangevende kennisinstellingen waar onderscheidend toponderzoek wordt verricht sterke kaarten in handen om als stad en regio in de voorhoede te blijven.

De Akkoordsamenwerking op het gebied van healthy ageing was de afgelopen jaren gericht op een brede verankering van het thema gezond ouder worden in de stad en het gezamenlijk participeren in Europese netwerken.

Het doel van deze Europese programma's is steden en regio's te stimuleren om netwerken te vormen om zo innovatie op het gebied van healthy ageing/gezond ouder worden te bevorderen. Binnen deze netwerken werken de Akkoordpartners samen met vele andere partners, waarbij het Healthy Ageing Network Noord Nederland en TNO een coördinerende rol vervullen. Innovatieve ontwikkelingen op het gebied van healthy ageing kunnen beter zichtbaar worden gemaakt door de Noord-Nederlandse deelname binnen de diverse deelgebieden van de Europese programma's als één pakket in Brussel voor het voetlicht te brengen. Zo kan de samenhang tussen de verschillende onderdelen beter worden belicht. De City of Talentcampagne is een instrument om de actielijnen, programma's en successen te presenteren.

Programma 2015 en verder

De huidige trend van sterk groeiende steden gaat gepaard met een toenemende aandacht voor de gezonde stad en een gezonde leefomgeving. Er is een aantoonbare relatie tussen een slechte sociaal economische positie en een minder goede gezondheid. Het investeren in gezondheidsbevorderende maatregelen heeft dus een positief effect op het sociaal economische klimaat in de stad.

De Akkoordpartners zijn in 2014 gestart met de realisering van het projectplan *Healthy Cities. De leefomgeving als medicijn*. Het plan bevat een reeks activiteiten die Groningen als Healthy City op de kaart moeten zetten, waaronder de organisatie van een internationaal congres, de inrichting van een proeftuin in de wijk Selwerd en een uitwisseling met ontwerpers en experts uit Japan rondom het thema 'gezonde ruimte en veroudering' (2014-2015).

- De wijk Selwerd als proeftuin: door tijdelijke ingrepen in de openbare ruimte worden wijkbewoners gestimuleerd meer te bewegen en bewuster gebruik te maken van hun dagelijkse leefomgeving.
- Organisatie van een internationale workshop op het gebied van Age Friendly Environments in 2015, voortvloeiend uit de deelname aan de Europese netwerken.
- Organisatie van een internationale conferentie (*Building the future of health*) in juni 2016 over de invloed van de ruimtelijke context op gezondheid.
Initiatiefnemers: UMCG, HANNN, in samenwerking met Platform GRAS en Akkoordpartners. De ruimtelijke kant van Healthy Ageing is ook in andere EU-landen een opkomend thema.

Internationalisering

Gastvrije stad

Om meer buitenlands talent aan te trekken en te behouden werken de Akkoordpartners samen aan de ontwikkeling van een International Welcome Center North (IWCN): een voorziening voor buitenlandse kenniswerkers om hen beter in het Noorden te laten integreren. Wij zullen het IWCN ook inzetten om Groningen te profileren als aantrekkelijke vestigingsplaats voor buitenlandse bedrijven en als samenwerkingspartner voor buitenlandse universiteiten.

Europese netwerken

De Akkoordpartners zullen de onderlinge relaties op internationaal gebied blijven versterken door de gezamenlijke deelname aan Europese netwerken, deelname aan het jaarlijkse Vaktreffen met de steden Oldenburg en Bremen en deelname aan het Samenwerkingsplatform Internationalisering Noord-Nederland. De relatie van de Akkoordpartners met China wordt onder meer zichtbaar in de samenwerking binnen het Groningen Confucius Institute (GCI).

Programma 2015 en verder

- Wij zullen de Akkoordsamenwerking als uitgangspunt nemen bij ons internationaal handelen. Wij zullen Groningen actief als City of Talent profileren binnen onze Europese netwerken en wij zullen de relaties in Den Haag, Brussel, Noord-Duitsland, Rusland en China versterken.

- Wij zullen - waar mogelijk - samen optrekken bij deelname aan calls / afstemmen richting Horizon 2020.
- De Akkoordpartners continueren de deelname aan Europese netwerken, waarbij de profilering van Groningen als Healthy Ageing City centraal staat. Hierbij werken wij samen met het Healthy Ageing Network Noord Nederland (HANNN). De deelname aan het *European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing (EIP/AHA)* en het *thematische netwerk Age Friendly Environments* is gericht op het bevorderen van een gezonde leefomgeving voor jong én oud. Op dit terrein willen wij experimenten en onderzoek in de stad te stimuleren en proeftuinen in wijken ontwikkelen, met een actieve betrokkenheid van wijkbewoners, studenten/onderzoekers. Dit in samenwerking met de bijzonder hoogleraar Architecture, Urbanism and Health van de RuG/UMCG. De nieuwe leerstoel is gericht op de invloed van de gebouwde omgeving op de gezondheid van burgers in steden.
- De Akkoordpartners worden lid van ERRIN ('European Regions Research and Innovation Network'), een netwerk van EU regio's in Brussel, gericht op het delen van kennis en het stimuleren van projectpartnerschappen, met als doel het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit van de leden en het vergroten van hun succes in de EU-programma's.
- De Akkoordpartners zullen deelnemen aan het European Innovation Partnership Smart Cities and Communities (EIP Smart Cities) om Groningen te profileren als slimme, duurzame energiestad en slimme, gezonde fietsstad. Het EIP Smart Cities is een Europees netwerk dat overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven stimuleert netwerken te vormen om oplossingen voor stedelijke vraagstukken te ontwikkelen. Het gaat vooral om innovatieve ICT oplossingen op het gebied van energie- en mobiliteitsvraagstukken.
- Wij zullen via SNN aansluiten bij het Enterprise Europe Network
Het Enterprise Europe Network (EEN) is een contactpunt dat door de Europese Commissie in het leven is geroepen om betere verbindingen tot stand te brengen tussen overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven en mkb'ers te ondersteunen bij internationale handel en innovatie. EEN helpt bij het vinden van handelspartners, biedt informatie over Europese wet- en regelgeving, EU programma's en fondsen en begeleidt bij deelname aan R&D-projecten.
- Als aanvulling op de bestaande Welcoming Days van de RUG en de Hanzehogeschool zullen wij een Open Dag voor internationale studenten organiseren. Door het openstellen van de gemeentelijke culturele, sportieve en sociaal-maatschappelijke instellingen en voorzieningen willen wij internationale studenten, Nederlandse studenten en stadgers nader tot elkaar brengen. De gemeente zal samen met internationale studenten in kaart brengen hoe de tweetaligheid op straat en in de (virtuele) informatievoorziening kan worden verbeterd.

Jongerenhuisvesting

De op termijn verwachte stagnerende groei van het aantal Nederlandse studenten is nu al een aandachtspunt voor de kennisinstellingen. Bij de werving van internationale studenten is het van belang dat de stad er klaar voor is om deze nieuwe inwoners te ontvangen. Dat betekent dat rekening gehouden moet worden met de ontwikkeling van nieuwe faciliteiten en voorzieningen voor deze steeds groeiende groep internationale studenten en kenniswerkers.

Programma 2015 en verder

De gemeente zal BOUWJONG continueren. De volgende punten staan centraal:

- Uitbreiding jongerenhuisvesting realiseren, zowel tijdelijk als permanent.
- Accent op kwalitatieve toevoeging en differentiatie.
- Vernieuwing van het Housing Office.
- Hoogwaardige faciliteiten voor excellente studenten.
- Verbinding tot stand brengen met het International Welcome Center North. Gastvrij zijn voor (inter)nationale studenten.
- Aandacht voor samenleven studenten en andere burgers van de stad, waarbij de positieve betekenis van de aanwezigheid van jong, creatief talent in de wijken wordt geprofileerd binnen de campagne City of Talent. Bijvoorbeeld de initiatieven van die studenten van de Hanzehogeschool samen met wijkbewoners en corporaties ontplooiën op het gebied van bewegen, en hand- en spandiensten binnen buurt- en wijkcentra en Vensterscholen.

Stimuleren van innovatie en ondernemerschap samen met de creatieve industrie

De huidige economische ontwikkelingen en de Europese programma's worden steeds sterker bepaald door een goede samenwerking tussen overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven. Kennisinstellingen, overheid en bedrijfsleven (inclusief de creatieve industrie) kunnen meer van elkaars kennis, kunde en van elkaars netwerken profiteren

Groningen heeft alles in huis om als kennis- en innovatiestad verder te groeien. We kunnen de innovatieve kracht van stad en regio echter vergroten door meer kenniswerkers en innovatieve bedrijven aan te trekken. We kunnen samen met het bedrijfsleven beter zichtbaar maken wat Groningen op het gebied van innovatieve ontwikkelingen in huis heeft: verrassende, inspirerende ondernemers, interessante uitvindingen, vernieuwende kruisbestuivingen tussen sectoren etc. Hierbij leggen de Akkoordpartners nadrukkelijk ook de relatie met de kunsten en de creatieve industrie. In het leggen van nieuwe, slimme verbanden tussen de economische clusters kunnen juist creatieve ondernemers een belangrijke rol vervullen. De creatieve industrie heeft een stuwende invloed op het innovatieklimaat, zorgt voor interessante nieuwe ontwikkelingen op nieuwe, spannende locaties.

Het Akkoord is een geschikt platform om op stedelijk niveau kleinschalige bijeenkomsten te organiseren om betere verbindingen tot stand te brengen tussen de verschillende netwerken: Fonds Ondernemend Groningen, bedrijvennetwerken, Consortium voor Ondernemerschap en Valorisatie, Energy Valley, EnTranCe etc. én de creatieve industrie.

Programma 2015 en verder

- Wij willen door het organiseren van netwerkbijeenkomsten op stedelijk niveau een betere aansluiting realiseren tussen de netwerken van overheid, bedrijven (inclusief creatieve industrie) en kennisinstellingen en intensiever contact leggen met innovatieve startende ondernemers die gelieerd zijn aan de speerpunten van het Akkoord.

- We willen de kenniseconomie stimuleren door samenwerking tussen ondernemers, overheid en (kennis)instellingen te stimuleren en kansrijke projecten te cofinancieren.
- Wij willen gezamenlijk de kansen benutten op het gebied van werkgelegenheid; meer kenniswerkers en nieuwe bedrijven trekken, een betere match tussen vacatures en werkzoekenden in het segment voor hoger opgeleiden realiseren (met de vestiging van IBM in Groningen als voorbeeld.)
- Wij willen actief aansluiten bij de afspraken binnen het te sluiten convenant tussen gemeente Groningen en de bedrijvenverenigingen.
- Wij willen de innovatieve en creatieve kracht versterken en een vruchtbare samenwerking tot stand brengen tussen de wetenschap, kunst en maatschappij. Die driehoeksverhouding geven we vorm in het onderwijs en in het maatschappelijk debat. Het nieuwe Akkoord stimuleert en faciliteert cross-overs, multi- en interdisciplinaire 3D-projecten met denkers, makers en doeners uit de wereld van de wetenschap, kunst, techniek en samenleving. Zo ontwikkelen de partners samen met culturele instellingen en maatschappelijke partners nieuwe vormen van samenwerking, gebaseerd op de kracht en de mogelijkheden van een multi- en interdisciplinaire aanpak van maatschappelijke vraagstukken.
- Profileren van Groningen als innovatieve stad en regio in 2016. De Akkoordpartners willen Groningen in 2016 als innovatiestad profileren tijdens de tweejaarlijkse innovatie-estafette en de Innovation Convention in Brussel (Europees platform voor kennis en beleid op het gebied van innovatie).

Campagne City of Talent als paraplu

Wij willen samen met andere partijen de innovatieve kracht van Groningen als dé kennis- en innovatiestad van Noord-Nederland breder bekend maken onder de vlag van de campagne Groningen.

Programma 2015 en verder

- Wij willen de innovatieve ontwikkelingen in stad en regio, op het gebied van onderwijs, wetenschap, cultuur, sport en ondernemerschap beter zichtbaar maken.
- Wij willen de campagne City of Talent breder verankeren in de Akkoordorganisaties en het merk City of Talent consequenter uitdragen. Hoe breder de cirkel van mensen die de campagne kennen en ondersteunen, des te effectiever en consequenter kan de City of Talent boodschap worden uitgedragen
- Met de gezamenlijke landelijke arbeidsmarktcommunicatie als hart willen wij optimaal de kansen grijpen op het gebied van werkgelegenheid (landelijke profilering van het aantrekkelijke vestigingsklimaat in stad en regio).

- Wij willen innovatieve-, aan de speerpunten gerelateerde bedrijven, indien gepast en wenselijk, bij de campagne betrekken.
- Profilering van de titel Groningen onderwijsstad in 2014-2015.

Groninger Talent Group

De Groningen Talent Group (GTG) bestaat uit talentvolle (*young*) professionals uit de stad Groningen, die verbonden zijn aan de Akkoordpartners. De groep bestaat uit een gevarieerd gezelschap van circa 80 jonge ondernemers, onderzoekers, kunstenaars, artsen, studenten en politieke talenten.

De Talent Group is onderdeel van de campagne City of Talent. De talenten vormen het bewijs van Groningen City of Talent. Ze fungeren als ambassadeurs voor Groningen en zijn een visitekaartje voor de stad. De groep functioneert als een hoogwaardige denktank voor de Akkoordpartners en andere organisaties in de stad, ontwikkelt projecten en werkt mee aan evenementen.

De afgelopen jaren ontstond er een hechtere relatie tussen de Talent Group, en de Honours Colleges van de RUG en de Hanzehogeschool. Verder legde de Talent Group relaties met Urban Gro Lab, een stadslaboratorium waar wetenschap en praktijk aan elkaar verbonden worden, met het Gamelab Indietopa en met het stadstalentprogramma van de gemeente, een traineeprogramma voor jonge, afgestudeerden van de Groningse kennisinstellingen. Tevens zijn ze betrokken bij vraagstukken in het UMCG en op cultureel gebied profileren ze zich door actieve bijdragen tijdens onder meer het Let's Gro festival en de Nacht van Kunst en Wetenschap.

De Akkoordpartners willen deze jonge talenten actief aan de stad en aan elkaar verbinden, waarbij ze worden betrokken bij maatschappelijke vraagstukken en met elkaar netwerken voor de toekomst opbouwen. Bovengenoemde initiatieven kunnen in verbondenheid met elkaar tot een grotere profilering van talent in de stad leiden en op die manier als katalysator dienen.

Wij willen de Groninger Talent Group een actievere rol geven in de profilering van Groningen als City of Talent en bij het realiseren van de strategische doelen van het programma voor 2015-2019.

Deze multidisciplinaire groep van jonge, slimme, ondernemende mensen kan een belangrijke rol spelen in het op nieuwe manieren gebruiken van kennis en het leggen van dwarsverbanden tussen verschillende netwerken en sectoren.

5. Beoogde Resultaten in 2020

- Beter benutten van de kennissectoren energie en healthy ageing
- Aantrekken van nieuwe bedrijven: creëren van nieuwe werkgelegenheid.
- Meer studenten en toponderzoekers aantrekken en behouden.
- Groei van het aantal hoogwaardige kennisbanen creëren.
- In zijn algemeenheid een bijdrage leveren aan het vergroten van de werkgelegenheid in stad en regio.

PM Begroting

In het coalitieakkoord 2014-2018 is 2,5 mln. euro gereserveerd voor de economische agenda van de stad. Hiervan is 0,5 mln. euro bestemd voor het uitvoeren van kennisprojecten en voor de uitvoering van het Akkoord van Groningen. Wij stellen als voorwaarde dat ook de andere Akkoordpartners een financiële bijdrage leveren aan het Akkoordbudget. Hoe hoog deze bijdrage zal zijn is op dit moment nog niet duidelijk. De afgelopen jaren droegen de partners in totaal € 255.000 bij.

Wij stellen voor de middelen voor het Kennisfonds, aangevuld met de financiële bijdrage van de overige Akkoordpartners, in te zetten voor de organisatie van activiteiten, voor de cofinanciering van kennisprojecten op het terrein van de Akkoordspeerpunten en voor de organisatie van het Akkoord. Het budget is bedoeld als aanjaaggeld om samen met andere partners innovatieve kennisprojecten te ondersteunen en als cofinanciering voor deelname aan Europese calls in het kader. Ook de uitvoering van de Campagne City of Talent (inclusief de Groningen Talent Group, de landelijke arbeidsmarktcommunicatie, de website City of Talent, een mogelijk nieuwe vorm van de Nacht van Kunst & Wetenschap en het organiseren van netwerkbijeenkomsten) zou ten laste van dit budget moeten komen. Hetzelfde geldt voor de (co)financiering van de projecten die in het bovenstaande programma worden genoemd.

Bronnen

- Adviesraad voor het- en Technologiebeleid (2012). *De quadruple Helix: de Triple Helix voorbij?* Den Haag.
- Bureau Onderzoek & Statistiek (2014). *Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2013*. Groningen: Bureau O&S.
- Derksen, W. (2014). *Perspectief voor de steden. Advies van de commissie Derksen*. In opdracht van het bestuur van de VNG meedenken over nieuwe collegeprogramma's, maart 2014, Den Haag.
- Raspe, O. (2014). *Trends in de regionale economie*. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.
- Glaeser, E.L. (2011). *Triumph of the City: how our great invention makes us richer, smarter, greener, healthier and happier*, New York, MacMillan.
- Kwartaalbericht Regio's. ING Economisch Bureau. (2014) *Innovatiepotentieel niet in alle provincies benut*. Juni 2014.
- Marlet, G.A. (2010) *De aantrekkelijke stad*. Utrecht: Atlas voor Nederlandse Gemeenten. Vervolgonderzoeken onder meer gepubliceerd in de jaarlijks verschijnende Atlas voor Gemeenten.
- Nieuw Beeld (2012). *Analyse Economie Groningen*.
- Platform 31 (2013), *Steden in onzekere en turbulente tijden, Trends, ontwikkelingen en uitdagingen voor 2014 en verder*. Rotterdam: Platform 31.
- Rienstra Beleidsonderzoek en beleidsadvies BV (2014). *Onderbouwing werkgelegenheidsdoelstelling Economisch Programma gemeente Groningen*.
- Samenwerkingsverband Noord Nederland (2013). *Research and Innovation Strategy (RIS3)*. SNN.
- SER Advies (2014). *Aan de Slag. Innovatie ondersteuning voor het MKB in Noord Nederland*. Maart 2014.
- *Van lerende economie naar lerende samenleving*, Kennisland, 2013.
- Venhorst, V.A. S. Koster, J. van Dijk (2013). *Geslaagd in de stad*, Groningen: Rijksuniversiteit.
- Wetenschappelijke Raad voor de Regering(2014). *De lerende economie*, Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor de Regering.